13

dünyanın dört bucağından masallar

KUZEY AMERİKA MASALLARI

dünyanın dört bucağından masallar

KUZEY AMERİKA MASALLARI

13

9+ YAŞ

Günay

Dünyanın Dört Bucağından Masallar **13**

KUZEY AMERİKA MASALLARI

Çeviren: Meltem Uzunoğlu

©Kuzey Amerika Masalları

Dipnot Yayınları 75

Çocuk Kitapları 13

Baskı 2009 / Ankara

ISBN: 978-975-9051-81-5

Sertifika No: 0905-06-000824

Editör: İbrahim Yıldız

Kapak Tasarımı: Sinan Solmaz

Kapak Resmi: Petra Ray

Çeviren: Meriem Uzunoğlu

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti.

Baskı: Mattek Matbaacılık Bas. Yay. Tan. Tic. San. Ltd. Şti.

GMK Bulvarı No: 83/23 Maltepe / Ankara

Tel: (0 312) 229 15 02

Dipnot Yayınları

Selanik Cad. No: 82/32 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e posta: dipnotkitabevi@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

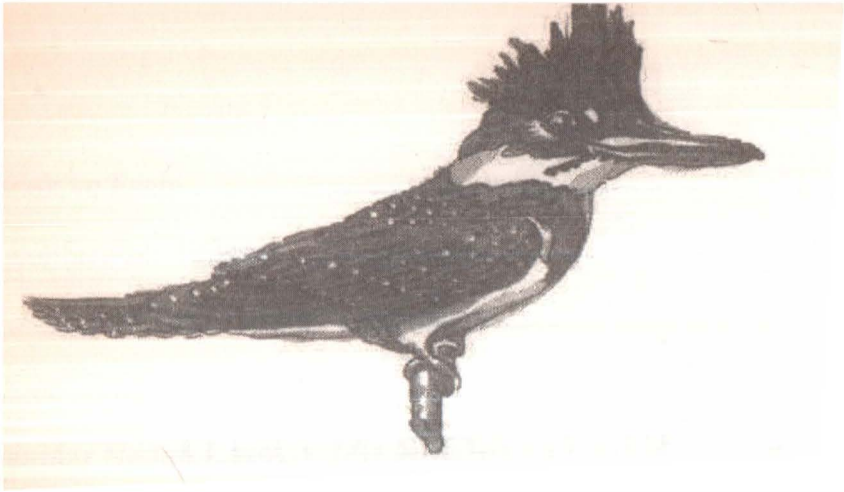
Kızıl Göğün Oğlu 5
Keselifare'nin Ateşi Çalması 11
Bela Aramak 15
Eşekarısı ile Sivrisinek 21
Işık 25
Yıldız Koca 31
Keselifare, Kaplumbağa ve Kurtlar 39
Uzun Bir Av Hikayesi 49
Suyun Üzerinde Yürüyen Köpek 53
Eğitimli Alabalık 57
Aya Yolculuk 61
Ayaklarından Utanan Kuş 65

Çocuk ve Eşeği 71
Keselifare'nin İkilemi 75
Annancy ve Tatlı Patates Yığınları 81
Bilgece Sözler 85
İnsanlar Neden Çalışmak Zorunda? 91
Tío Conejo ve Kasırga 93
Kır Kurdu Beyaz Adamı Aldatıyor 97
"Fatih"-Koca John 101
Kurnaz Çocuk 107
Jean Sotte ve Bilmece 111
Katil Sivrisinekler 119
Gezgin Satıcı ile Hancı 123
Fabiano ile Reyes 127
Kara Kurbağası 137
Çilekler 139
Perili Ev 143

KIZIL GÖĞÜN OĞLU

Bu güzel Kanada hikâyesi, ayrıntıların basit bir hikâyeyi nasıl ustalıkla dokuduğunu gösteren bir örnektir. Çocuk özlemi içindeki anne babanın hayatına çıkagelen insanüstü bir varlığın ana karakter olduğu mitlere dünyanın her yerinde rastlamak mümkündür. Bu büyülü varlık dünya üzerinde çoğun kısa bir ömür sürer ve daima ardında görkemli bir hediye bırakıp ayrılır.

Uzun yıllar önce, batıda Ulu Su'yun yakınında genç bir adam ve karısı yaşardı. Çocukları yoktu, insanlardan uzak bir adada kendi hallerinde geçinip gidiyorlardı. Adam okyanustan derin-deniz balıkları ve nehirlerden somon avlardı. Balığa çıktığında günlerce dönmediği olurdu. Kadın korkmazdı ama kendini çok yalnız hisseder, her günü gri gökyüzüne bakarak ve sahile vuran dalgaların sesini dinleyerek geçirirdi. Günler günleri kovaladı ve kadın kendi kendine dedi ki: "Keşke çocuklarımız olsaydı. Kocam evden uzaktayken bana yoldaşlık ederlerdi."

Bir akşamüstü suların ötesine gözlerini dikmiş, sahilde yapayalnız oturuyordu. Gökyüzü gri renkteydi. Gene çok yalnız hissettiğinden kendi kendine, "Keşke bana yoldaşlık edecek çocuklarımız olsaydı," dedi. O sırada yakınlarda bir yalıçapkını, yavruları ile birlikte yiyecek bulabilmek için suya dalıyordu. Kadın, "Ah Deniz Kuşu, keşke benim de senin gibi yavrularım olsaydı," diyerek iç çekti. Yalıçapkını da ona deniz kabuklarına bakmasını söyledi. Ertesi akşam beyaz bir martı dalgaların üzerinde uçuyordu. Kadın martıya dileğini söyledi. Martı cevap verdi: "Deniz kabuklarına bak." Sonra da uçup gitti.

Kadın yalıçapkınının ve martının söyledikleri üzerinde düşündü bir süre. Birdenbire arkasındaki kumlardan gelen garip bir ses duydu. Yaklaştığında, kumların üzerindeki kocaman bir deniz kabuğundan çocuk ağlamasına benzer bir ses geldiğini fark etti. Kabuğu yerden aldı, açıp baktı-

ğında var gücüyle ağlayan minicik bir oğlan gördü. Kadın bebeği eve götürüp ona baktı. Kocası denizden döndüğünde karısının verdiği haberden çok mutlu oldu. Artık yalnız kalmayacaklardı.

Bebek çabucak büyüdü. Çocuk bir gün durup dururken, bakır bilezikli üvey annesine, "Kolundaki bakırdan bir yay yapsana," dedi. Kadın onu mutlu kılmak için bileziğinden küçük bir yay ve iki küçük ok yaptı.

Çocuk her gün ava çıkıyordu. Yakaladıklarıyla geri dönüyor ve onların hepsini kadına veriyordu. Kazlar, ördekler ve küçük deniz kuşları...

Karıkoca, çocuk büyüdükçe yüzünün renginin bakır yayın rengine döndüğünü fark ettiler. Ne zaman evden çıksa garip bir ışık peyda oluyordu. Sahilde gözlerini batıya çevirip oturduğunda hava sakinleşiyor, suların rengi değişiyordu. Üvey annesi ve babası onun bu alışılmadık gücünden endişe duyuyorlardı; fakat çocuk onlara hiçbir şey söylemiyor, sorularını sessizlikle geçiştiriyordu.

Günlerden bir gün rüzgâr Ulu Su'yun üzerinde öyle güçlü esti ki, adam balığa gidemedi. Kıyıda beklemek zorunda kaldı. Okyanus dalgaları sahili öfkeyle dövüyordu. Adam, endişe içinde, karınlarını doyurmak için balığa ihtiyaçları olduğunu söylediğinde çocuk, "Birlikte balığa gidelim, çünkü ben Fırtınanın Ruhu'ndan daha güçlüyüm," dedi. Adam gitmek istemiyordu, fakat sonunda çocuğun sözünü dinledi. Birlikte dalgalı denizde balık tutmaya gittiler.

Fırtınanın Ruhu'yla karşılaştıklarında kıyıdan çok uzaklaşmamışlardı. Fırtına sandallarını alabora etmeye uğraştıysa da başaramadı. Kürekleri çocuk çekiyordu çünkü, fırtınanın gücü ona yetmiyordu.

Bunun üzerine Fırtınanın Ruhu, yeğeni Kara Bulut'u yardımına çağırdı. Ama çocuk adama, "Korkma, ondan daha güçlüyüm," dedi. Kara Bulut çıkıp geldi ama, çocuğu görür görmez ortadan kayboldu. Bunu gören Fırtınanın Ruhu suları kaplaması için Deniz Sisi'ni çağırdı. Deniz Sisi sayesinde kara görünmeyecek, sandal da açık denizde kaybolacaktı.

Deniz Sisi'nin suların ötesinden yaklaştığını gören adam dehşete düştü, ama çocuk, "Ben yanında oldukça sana zarar veremez," dedi. Deniz Sisi çocuğun sandalda olduğunu görür görmez geldiği gibi geri döndü. Öfkeden köpüren Fırtınanın Ruhu da telaşla kayboldu. Deniz eski sakinliğine kavuşmuştu.

Çocuk ve adam balık tutacakları yere geldiler. Çocuk üvey babasına balıkların ağlara gelmesini sağlayan sihirli bir şarkı öğretti. Akşama kadar sandal balıkla doldu taştı. Eve dönerlerken adam, "Bana sırrını anlat," dedi. Ama çocuk, "Henüz zamanı gelmedi," diye cevap verdi.

Ertesi gün çocuk pek çok kuş avladı, avladığı kuşların derilerini yüzdü. Kuşlardan birinin derisine sarınıp denizin üzerinde uçtu. Deniz, kendi kanatları gibi, kum rengine büründü. Sonra bir başka kuşun derisine sarındı, bu kuş mavi bir alakargaydı. Uçtuğunda, deniz bu kez kuşun kanatları gibi masmavi oldu. Sahile dönüp kızılgerdan kuşunun derisine sarındı. Denizin üzerinde, gökyüzünün enginliklerinde uçarken, altındaki okyanusun dalgaları alev gibi kıpkızıl oldu. Gökyüzü batıda altın gibi parlıyordu.

Çocuk sahile geri döndüğünde üvey anne babasına, "Artık sizden ayrılma zamanı geldi. Ben Güneşin Çocuğuyum. Dün gücüm sınandı ve bu sınavı geçtim; artık gitmeliyim. Sizi bundan sonra göremeyeceğim. Ama akşamları alacakaranlıkta gökyüzünün batısında sizlere görüneceğim. Akşamları gökyüzü ve deniz yüzümün rengi gibi kızıla döndüğünde bilin ki ertesi gün ne rüzgâr ne fırtına olacak. Gidiyorum, ama ihtiyacınız olduğunda beni çağırabilirsiniz. Dileklerinizi bildirirken beyaz bir işaret gönderin bana, verin ki uzak batıdaki evimden görebileyim," dedi.

Böyle söyleyip üvey annesine çok güzel bir elbise verdi. Onlara veda ettikten sonra batıya doğru uçtu gitti. Karıkoca gene yalnız kalmışlardı. Ama kadın hâlâ onun verdiği elbiseyi saklamaktadır. Adada oturup o güzelim giysisinin

düğmelerini çözmeye başlar başlamaz karadan rüzgâr, denizden de fırtına eser. Düğmeleri çözdükçe fırtınanın şiddeti artar.

Güz sonunda denizden buz gibi sis yükseldiğinde, akşamlar buza kestiğinde, gökyüzü de griye döndüğünde, kadın çocuğun verdiği sözü hatırlar. Kuşların göğsünden koparddığı küçük beyaz tüyleri havaya savurur. Bu tüyler batıya doğru uçup kar taneleri gibi savrulurlar. Çocuğa dünyanın gri ve kasvetli olduğunu söylemek üzere, onun altın yüzünü görmeyi beklerler. Çocuk akşam ortaya çıkar, güneş gözden kaybolana kadar bekler. Akşam gök kıpkırmızı olur, okyanus batıda altın sarısı bir ışığa keser. İnsanlar buna bakarak, bir sonraki gün denizin süt liman olacağını bilirler.

KESELİFARE'NİN ATEŞİ ÇALMASI

İnsanların ateşle tanışmalarına dair mitler genelde bu ateşi bir tanrıdan ya da yaşlı bir kadından çalan bir kahramanın hikâyesini anlatır. Yunan mitolojisinde bu tehlikeli işi başaran kişi Prometheus'dur. Yaptığı iş tanrıları öylesine kızdırmıştır ki sonsuza dek cezalandırılmıştır. Pek çok Kuzey Amerika hikâyesinde ateşin çalınması, onu çalan hayvanın herhangi bir özelliğiyle ilintilendirilir. Bazısı sırtı daima kırmızı kalacak bir örümceğin yolculuğunu anlatır, bazısı da bir tilkinin bunu yaptığını, bu yüzden de bu hayvanın ayaklarının bu olaydan sonra siyah kaldığını bildirir. Aşağıdaki hikâyemiz Meksika'dan.

Derler ki, çok eski zamanlarda, ateşi yıldızlardan ve gezegenlerden koptuğundan beri saklamayı başaran yaşlı bir kadın vardı. Korkusuzdu kadın, düştüğü yerden ateşi almaya hiç çekinmeden gitmiş ve onu uzun zaman saklamıştı.

Bir süre sonra insanlar ateşin yalnızca yaşlı kadına değil, herkese ait olması gerektiğine karar verdiler. Kadının

evine gidip ateş istediler. Ama kadın çok gaddardı, kimseye ateş vermeye niyeti yoktu.

Zaman geçti, dünya dönmeye devam etti, ama yaşlı kadın ateşi hep kendine sakladı. Kimselere vermemekte inat ediyordu. Bunun üzerine Keselifare ortaya çıkıp insanlara, "Ben, Keselifare, size ateşi getirmeye söz veriyorum, tabii siz de beni bir daha yemeyeceğinize söz verirseniz," dedi.

Zavallı yaratıkla herkes alay etti. Ama o sakince cevap verdi: "Benimle eğlenmeyi bırakın," dedi, "bu şekilde ancak kendinizi komik duruma düşürürsünüz. Bu akşam, verdiğim sözü tuttuğumu göreceksiniz."

Akşam olduğunda, Keselifare evden eve dolaşarak yaşlı kadından ateşi alacağını, böylece herkesin istediği kadar ateşe sahip olacağını söyledi.

Yaşlı kadının evine vardığında, "İyi akşamlar, Bayan Ateş," dedi. "Hava ne kadar da soğuk! Ateşinizin yanında birazcık durup ısınabilir miyim? Soğuk iliklerime işledi."

Yaşlı kadın Keselifare'nin üşüdüğüne gerçekten inandı ve ateşe yaklaşmasına izin verdi. Ama Keselifare çok akıllıydı, ateşe iyice yaklaştı. Kuyruğunu usulca uzatıp ateşe soktu. Fırçaya benzeyen kuyruğunun ucu tutuşunca olabildiğince hızlı koşup her yeri ateşe verdi. İşte bu yüzden Keselifare'nin kuyruğu kamçı gibidir, üzerinde hiç tüy yoktur.

BELA ARAMAK

Gullah dilinin konuşulduğu Georgia kıyısındaki Sea Adaları ile Güney Carolina'ya ait ders verici bir hikâyedir bu. Diğer insanlardan uzakta yaşadıkları için Sea Adaları sakinleri yirminci yüzyıla dek kendi kültürel birikimlerini korumuşlardır.

Uzun zaman önce bir gün Timsah hayatın ne hoş olduğunu düşünerek suda yüzmekteydi.

O günlerde, pazar günlerine yaraşır beyaz bir giysisi vardı. Yiyebileceği tüm balıklar da aynı sularda yaşamaktaydı, dolayısıyla karnını doyurmak için uğraşması gerekmiyordu. Keyfini bozan hiçbir şey yoktu yani.

Tavşan Bo geldiğinde, Timsah sıcak güneşin altında tembel tembel yatıyordu.

"Günaydın, Timsah. Bugün nasılsın?" diye sordu Tavşan Bo. Geçerken durup Timsah'la bir söyleşmek istemişti.

"İyiyim, teşekkür ederim. Seninkiler nasıl?"

"İdare ediyoruz. Ama başımız hep belada Timsah. Hep belada."

"Bela mı? O da nedir Tavşan? Ben bela nedir bilmiyorum."

"Bilmiyor musun? Ne güzel! Ama istersen, sana bela neymiş gösterebilirim, Timsah."

"Memnun olurum, Tavşan Bo. Belanın nasıl bir şey olduğunu gerçekten de bilmek isterim."

"Tamam," diye cevap verdi Tavşan Bo. "Yarın sabah güneş otların üzerindeki çiyleri tamamen kuruttuğunda devedikeni tarlasında buluşalım, sana bela neymiş, göstereyim."

Ertesi sabah güneş yükseldiğinde Timsah şapkasını alıp evinden çıktı. Bayan Timsah nereye gittiğin sorduğunda şöyle dedi:

"Tavşan Bo ile buluşacağım, bana belaya bulaşmanın nasıl bir şey olduğunu gösterecek."

"Ya, doğrusu bunu ben de görmek isterim."

"Dur bakalım, sen hiçbir yere gitmiyorsun," dedi Timsah, kendini beğenmiş bir tavırla. "Önce ben gidip belanın nasıl bir şey olduğunu göreyim. Sonra sana gösteririm."

Bu cevap Bayan Timsah'ı öylesine kızdırdı ki durup dururken tartışmaya başladılar.

Öyle yüksek sesle tartıştılar ki, onları duyan küçük timsahlar yavaşça anne babalarının yanına geldiler: hırr, hırr, hırr, hırr, hırr, hırr.

Yavruların hepsi bir ağızdan bağrışmaya başladılar: "Eğer siz bela neymiş görecekseniz, biz de göreceğiz. Siz gidecekseniz, biz de gideceğiz."

O kadar büyük bir şamata kopardılar ki, Timsah kulaklarını tıkadı, sonra çaresizce, "Kesin gürültüyü!" dedi. "Tamam, peki. Hepiniz gelin."

Birlikte bataklığı geçtiler. Devedikeni tarlasına geldiklerinde Tavşan Bo bir kütüğün tepesine tünemiş, onları bekliyordu.

"Günaydın, Tavşan Bo," diye hep bir ağızdan seslendiler. Yavru timsahlar eğilip selam verdiler: hop, hop, hop, hop, hop, hop.

Tavşan Bo, "Sizlere de günaydın," diye cevapladı onları. "Hepiniz bu sabah belanın ne menem bir şey olduğunu görmeye geldiniz, değil mi?"

"Evet öyle," dedi Timsah.

"Evet öyle," dedi yavru timsahlar.

"Tamam. Tarlanın tam ortasında durup bekleyin. Gidip belayı getireyim."

Timsah, Bayan Timsah ve yavru timsahlar sürünerek tarlanın ortasına doğru ilerlediler: hışş, hışş, hışş, hışş, hışş, hışş, hışş, hışş.

Tavşan Bo tarlanın öte ucuna koşup bir avuç dolusu devedikeni kesti. Sonra onları tutuşturup bir ateş topu yaptı, ateş topunu bir koşu peşi sıra sürükleyerek tarlanın etrafında bir çember çizdi.

Bayan Timsah ateşin kıpkırmızı alevlerle büyüyüp dumanın yükseldiğini gördü. "Bu da ne?" diye sordu. Nehirde ve ıslak bataklıkta yaşamıştı, dolayısıyla o güne dek hiç ateş görmemişti.

Bay Timsah etrafa göz gezdirip şaşkınlıkla başını sağa sola salladı.

"Sanırım Tavşan'ın bize göstermek istediği bela bu," dedi Bayan Timsah.

Yavru timsahlar hep birlikte zıplayıp bağrıştılar, "Bela ne hoş, değil mi anne? Bela ne hoş, değil mi?"

Kısa zamanda ateşin sıcaklığı yüzlerine vurmaya başladı, dumandan göz gözü görmüyordu. Timsahlar hep birlikte tarlanın bir ucuna koştular. Ateşle burun buruna geldiler.

Öte yana döndüler. Ateşle burun buruna geldiler.

Ateş öyle yakınlaştı ki, neredeyse onları yakmak üzereydi.

Bizimkiler gözlerini kapattılar, başlarını yere eğdiler, alevlerin arasına daldılar. Sonra, hooop, Bay Timsah kendini nehre attı.

Hemen ardından, hooop, Bayan Timsah atladı.

Sonra onları yavru timsahlar takip etti: şışş, şışş, şışş, şışş, şışş, şışş...

Sudan çıktıklarında, Tavşan Bo nehrin öte yakasından seslendi: "Bela neymiş gördün, Timsah. Tekrar görmek ister misin?"

"Hayır, Tavşan Bo, sakın. Sakın ha," dedi Timsah.

Giysisine baktı. Pazar günü için özel yaptırdığı giysisinin yerinde yeller esiyordu.

Günümüzdeki gibi koyu yeşil, pütürlü ve tırtıklı bir giysi vardı üzerinde.

"Hepsi Tavşan Bo'nun suçu. O ve onun hınzırlığı," dedi Timsah.

Fakat daha sözler ağzından dökülürken Timsah bunun doğru olmadığını içten içe biliyordu. Bela neymiş öğrenmek isteyen kendisiydi.

"Hayatım boyunca unutmayacağım bir ders aldım," dedi Timsah: "Aradığın belaysa, mutlaka bulursun."

EŞEKARISI İLE SİVRİSİNEK

Hikâyeler hep doğanın muhteşem ve yüce gizemleri ile ilgili değildir. Mizah duygusu yüklü bazı hikâyeler doğanın en tuhaf yönlerini, en küçük detaylarını konu alır. Bu Afrika Amerika hikâyesi Kuzey Carolina'da anlatılmaktadır.

Yaratıklar her zaman Tanrı'nın onları yarattığı gibi kalmazlar. Hayır, efendim. Onlar yapılan hatalar ve kazalardan, şu ya da bu sebepten dolayı zamanla değişir ve gün olur bambaşka bir biçime bürünürler.

Bir zamanlar Eşekarısı Kardeş şimdi olduğundan çok farklıydı. Pek çok arkadaşı vardı; konuşmayı ve şakalaşmayı sever, aptallarla arkadaşlık etmezdi. Gülmesini bilen biriydi.

Günlerden bir gün, yolda yürürken Sivrisinek Kardeş'le karşılaştı. Sivrisinek Kardeş ve ailesi çok da büyük değildi ama kendilerini oldukça ciddiye alırlardı. Sivrisinek Kardeşle babası, birlikte küçük bir parça toprağı ekerlerdi, ama oradan her zaman çiftliğimiz diye bahsederlerdi.

Ürünlerini, tarlalarını ve sahip oldukları her şeyi öyle abartılı anlatırlardı ki, uçsuz bucaksız bir araziye sahip olduklarını sanırdınız. Sivrisinek Kardeş Eşekarısı Kardeş'le sohbet ederken lafı bu konuya getirmeye çalışıyordu.

Geçen hafta çok şiddetli bir don olmuş, soğuk tatlı patateslerin bütün yapraklarını vurmuştu. Bu yüzden herkes daha olgunlaşmadan patatesleri topraktan kazıp çıkarmak zorunda kalmıştı. Eşekarısı Kardeş tüm gününü Sivrisinek Kardeş'le geçirip ailesinin halini hatırını sorduktan sonra, babasının sağlığını ve ürünlerinin ne durumda olduğunu da sordu. "İyi ürün aldık, Eşekarısı Kardeş," dedi Sivrisinek Kardeş. "Şimdiye kadar aldığımız en iyi üründü!" "Patatesler büyüktü desene?" "Ne diyorsun? Kocamandılar! Böyle patates görmemişsindir!" "Çok mu iriydiler, Sivrisinek Kardeş?" diye üsteledi Eşekarısı Kardeş. "Dostum," dedi Sivrisinek Kardeş göğsünü şişirerek, "iri de laf mı? Her biri nah şu baldırımdan daha büyüktü." Bunu söylerken küçücük bacağını sımsıkı sarmış pantolonunu çekiştiriyordu.

Bak sen şu işe! Eşekarısı Kardeş, Sivrisinek Kardeş'in zavallı küçük bacağına şöyle bir baktı, "kocaman patatesleri" düşününce kendi kendine güldü. Nezaketi elden bırakmaması gerekiyordu ama yüzü şekilden şekle giriyor, gözlerinden yaşlar boşanıyordu artık; dayanamayıp Sivrisinek Kardeş'in yüzüne karşı gülmeye başladı. Güldü, güldü, karnı ağrıyana kadar güldü. Bu kadarı yeter, diye her düşündüğünde orada incecik duran tuhaf bacağa gözü takılıyor, öncekinden daha çok gülmeye başlıyordu. Karnı öyle

çok ağrıdı ki, iki eliyle karnını tutup ileri geri sallanmaya başladı.

"Neden böyle yapıyorsun?" diye sordu Sivrisinek Kardeş. "Bir açıklasan, iyi olur. Tabii kendini bir toparlayabilirsen!" Eşekarısı Kardeş soluk soluğa kalmıştı: "Yahu, Sivrisinek Kardeş, bacağının en iri kısmını arayıp bulmak, bir kılın en ağır kısmını bulmak gibi! Senin o iri dediğin patatesler baldırların kadar büyük, öyle mi?" Ve tekrar öylesine bir gülme nöbetine tutuldu ki, karnı ağrımaya başladı, bu kez elini karnına bastırması da kâr etmedi, karnını iki eliyle kavrayıp sıkması gerekti.

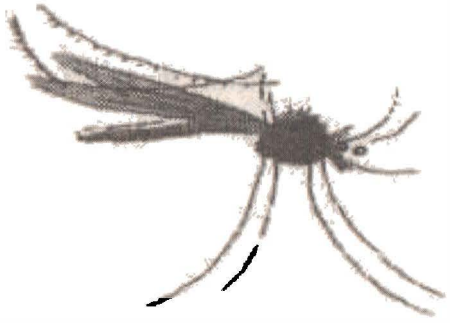
Sivrisinek o kadar kızdı ki, neredeyse oracıkta Eşekarısı Kardeş'le kavga edecekti. Ama sonra Eşekarısı Kardeş'in kavgaya girdiğinde ne denli şirretleştiğini hatırladı. Bu yüzden yaklaşıp ağzını öne uzattı ve dedi ki: "Gül, seni terbiyesiz şeytan, gül! Ama dikkat et de birinin sana güleceği gün gelmesin!" Öfkeden deliye dönmüştü, öyle ki oradan uzaklaşırken ceketinin iki küçük kuyruğu ardında kabarıyordu.

Fakat Eşekarısı Kardeş'in umurunda mı? Eve dönerken yol boyunca o kadar çok güldü ki, ara sıra durup soluklanmak zorunda kaldı. Sonunda eve vardı ve yeniden gülmeye başlayıp ailesine Sivrisinek Kardeş ile arasında olanlardan bahsetti. İşte o zaman karısı ona şöyle bir bakıp haykırdı: "Karnına ne oldu? Durmaksızın kahkahalarla güldüğün için mi yoksa?" Eşekarısı Kardeş beline baktı, ama o da ne? Beli o denli incelmişti ki neredeyse kopacaktı.

İşte o anda beti benzi atıverdi. Gülecek hali kalmamıştı artık. Tüm o sarsılmaların, itmelerin, bastırmaların sonucu buydu demek. Bedeni handiyse iki parçaydı! Küçücük eliyle bile belini kavrayabiliyordu. Belinin eskiden ne denli kalın olduğunu hatırladı, ne kadar da incelmişti öyle; artık hapşırmaya bile korkuyordu.

Birden aklına Sivrisinek Kardeş'in söyledikleri geldi. Öteden beri öylesine çok kişiyle eğlenmiş, onların haline öylesine katıla katıla gülmüştü ki! Şimdi sıra onlardaydı. Şu incecik belini gördüklerinde kimbilir nasıl güleceklerdi. Düşündükçe içi daraldı, renkten renge girdi. İşte bu yüzden hep istim üzerindedir kendisi! Gittiği her yerde birilerinin kendisine gülmek için hazırda beklediğini düşünür. Eğer biri kendine uzun süre bakacak olsa hemen parlar, kavgaya tutuşur.

Daha kötüsü, o günden bu güne artık gülememektedir, çünkü gülse pat diye ortadan ikiye ayrılıverir!

IŞIK

Ateşin dünyaya getirilmesiyle ilgili hikâyeler, kahramanın ışığı bulmak için yolculuğa çıktığı hikâyelerle benzerlikler taşır. Amerikan yerlilerinin yaratılış hikâyelerine göre, ışık da genelde, ateş gibi, birilerinden çalınmıştır. Kodiak Adası'nda (Alaska) anlatılan bu ilginç hikâyenin kahramanı, kuzeybatı Amerikan kabileleri arasında meşhur bir hilebaz olarak bilinen kuzgundur. Aşağıdaki hikâye F.A. Golder tarafından kaydedilmiş ve 1903'de Amerikan Folklor Dergisi'nde yayınlanmıştır. Zamanının pek çok halkbilimcisi gibi Golder de hikâyeyi, dönemin Viktoryen edebi tarzına uyacak biçimde aktarmıştır.

Çok eski zamanlarda şimdiki gibi her yerde ışık yoktu. O zamanlar ışık yalnızca bir köyü aydınlatıyordu, orada bile kendisini kıskançlıkla koruyan şefin keyfine bağlıydı. Diğer tüm köyler bu köyde ışığın var olduğunu bilmelerine rağmen karanlık içinde yaşarlardı. Işığı elde etmek için pek çok girişimde bulunmuşlardı. Bazıları birkaç denemeden sonra ümitsizliğe kapılmış, vazgeçmişti. Bazılarıysa bu kadar çabuk yılmamıştı, ışığı ele geçirme yolunda uzunca bir

süre çabalamış, ama sonunda elleri boş dönmüşlerdi. Gelgelelim bir köy, şeflerinin inatçılığı yüzünden, yenilgiyi kabul etmedi ve her defasında başarısız olmalarına rağmen, bu uğurda mücadeleye devam etti.

Köy halkı her gün toplanıp ışığı nasıl getirebileceklerini tartışıyor ve bu toplantılar onu aramaya gönüllü olacaklara yapılan bir çağrıyla son buluyordu. Işığı getirene en büyük şeref payesiyle şefin güzeller güzeli kızı verilecekti. Bütün bu teşvik edici şeyleri düşününce ilk başlarda gönüllüler eksik olmuyordu, ancak bu gönüllülerin hiç biri, en azından başarısızlıklarının hikâyesini anlatmak için bile olsa, geri dönmüyordu. Işığı getirmeye baş koyanların sayısı giderek azaldı, öyle ki bir süre sonra hiç kimse gönüllü olmadı. Işığın peşindeki bu heveslilere ne olduğunu kimse bilmiyordu. Kimilerinin yolda düşüp kaldığı, kimilerinin ışık diyarına varmalarına rağmen bu görevi çok zorlu bulduğu, ışığı almadan geri dönmektense sonsuza dek orada kalmaya karar verdiği sanılıyordu.

Yine de şef yılmak nedir bilmeyen bir insandı, bu sebeple toplantılar ve gönüllülere yapılan çağrılar düzenli olarak devam etti. Bunlardan birinde kuzgun da bulunuyordu. Tüm konuşmaları can kulağıyla dinledi ve şefin yaptığı çağrıyı duydu. Hiç kimsenin gönüllü olmadığı anlaşılınca ayağa kalktı ve oradakilere seslendi. Söylemesi üzücü ama, son söylediği söz dışında konuşmasının tümü yitip gitmiştir: "Size ışığı getireceğim." Bu sözleri çıngıraklı kahkahalar ve yuhalamalar izledi, öyle ki sanki yer yerinden oynadı.

Kuzgunun uzun ve tumturaklı konuşması esnasında derin düşüncelere dalan şef bu ani kahkahalarla dalgınlığından uyandı ve ne olduğunu sordu. Kuzgunun sözleri ve övünmeleri bin bir alayla kendisine anlatıldı. Kuzgunun sözlerine diğerleri kadar inanmasa da, ışığı elde etmek için her olasılığın, ne kadar zayıf olsa da, denenmesi gerektiğini bilecek kadar bilge bir adamdı şef. Gülenlere katılmak yerine kibarca yanındakileri azarlayıp kuzguna döndü ve bu asil kararından dolayı kendisini kutladı. Onu yüreklendirdi ve çabaları başarı ile taçlanacak kişiyi bekleyen ödülü hatırlatarak konuşmasını bitirdi.

Böylece toplantı sona erdi. Gelecekte kendisini bekleyen hediye ve payeleri düşünmekten başı dönen kuzgun yolculuk için hazırlanmak üzere evine uçtu. Gün boyu olan biteni sevinç içinde büyükannesine anlattı: "Gak! Gak! Gak! Büyükanne, yarın ışığı getirmeye gideceğim, ışıkla birlikte dönüşümde şefin güzel kızı ile evlenecek ve şan kazanacağım. Her şeyi hazırla, çünkü sabah erkenden yola çıkıyorum. Gak! Gak! Gak!"

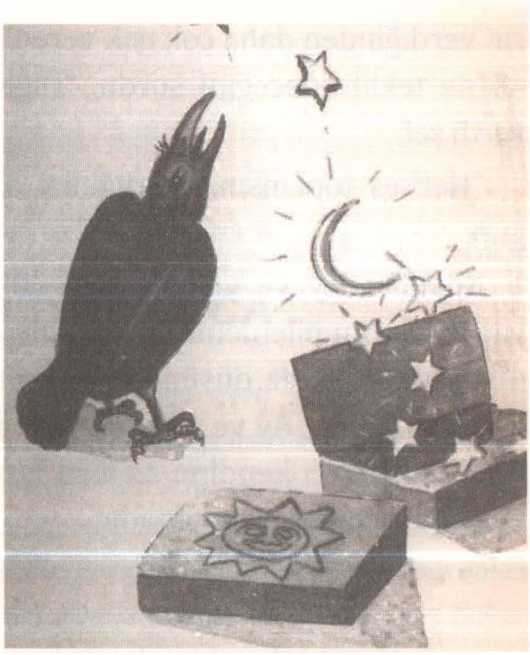
"Ah, hayır!" diye çığlık attı büyükanne. "Senden daha iyileri bunu denedi ama başaramadı, ya sen kuzgun, sen bu işi nasıl başaracaksın? Hem ne diye evlenmek istiyorsun? Senin gibi biriyle kim evlenir ki? Çok kötü kokuyorsun."

Bu kadarı da fazlaydı. "Seni kocakarı seni!" diye bağırdı kuzgun öfkeyle. "Sana fikrini soran kim? Nasıl koktuğum sana mı kalmış? Sen ne dersen de, şefin kızıyla evleneceğim. Kuzgun bile olsam, sözümü tutarım."

Sabah erkenden köyden ayrıldı, karanlığın içinde günlerce uçtuktan sonra ortalık belli belirsiz ışıdı. İlerledikçe her yer daha çok aydınlanıyordu; köye vardığında ışık öylesine güçlüydü ki, neredeyse gözleri kör olacaktı. Büyük ve canlı bir köydü burası. İçinde ışığın saklandığı büyük kulübe köyün tam ortasındaydı. Yakınlarda bir pınar vardı, kuzgun pınara giden kadınları gözlemeye başladı. Aralarında şefin kızı yoktu, keşke o da gelseydi diye içinden geçirmeye başladı. Biraz sonra kızın kendisine yaklaşmakta olduğunu gördü. Kız pınardan su çektiğindeyse kendi kendine mırıldandı: "Keşke birazını içse." Sözler ağzından henüz dökülmüştü ki, kız sudan içmek için eğildi. Kuzgun da ossaat kendisini incecik bir tüye dönüştürdü. Kız tüyü fark etmeyip suyla beraber yuttu.

Gebe kaldı. Zamanı geldiğinde bir oğlu oldu: bir kuzgun. Ailenin büyük kızının tek çocuğu olan kuzgun el bebek gül bebek büyüdü. Özellikle şef ona çok düşkündü, neredeyse kızından bile çok seviyordu. Torununu hep hoş tutmaya çalışıyordu. Kuzgun da ne görse kendisinin olsun istiyordu, hem de o an. Eğer istediğini hemen alamazsa, alana kadar gak, gak, gak ötüyor, ciyaklıyor, yırtınıyor, pençe atıyor ve gagalıyordu. Böyle böyle, arkalarda bir rafın üzerinde duran üç küçük kutu hariç, evde ışığı saklamak için kullanılabilecek her şeyi elde etmişti. Bir gün bunları da fark etti ve hemen istedi. Şef uykudaydı, ondan başka kimse kutulara dokunmaya cesaret edemediğinden isteği reddedildi. Ama onları almayı aklına koymuştu kuzgun, öyle bir kıyamet kopardı ki, şef gürültüye uyandı. Tüm bu şa-

matanın sebebini sormak aklına bile gelmedi o an, öfkeyle bağırdı: "Of, ne istiyorsa verin şuna da, sesini kesin!" Sonra yeniden uykuya daldı.

Kutular derhal kendisine verildi, o da hepsini tek tek açtı. İlkinde gece vardı, ikincisinde Ay ve yıldızlar, üçüncüde ise Güneş pırıl pırıl parlıyordu. Bir süre hepsine baktı, baktı, sonra değersiz bulup bir kenara bıraktı. Ama birkaç gün sonra, etrafta kimseler yokken, raftaki iki kutuyu aldı ve dışarıya uçtu. Birileri onu fark etti ve çığlığı bastı: "Kuzgun ağzında iki kutuyla şefin barakasından uçtu!"

Şef olan bitenin farkına vardığında kuzgun kilometrelerce ötedeydi. Günlerce uçtu, her gün bir öncekinden daha karanlıktı. Türlü zorluklardan sonra köye ulaştı, geldiğini şefe haber verip herkesin meydanda toplanmasını istedi. Hepsi toplanınca onlara seslendi, son görüşmelerini hatırlattı, sonra son sözünü söyledi: "Size ışığı getirdim." Hepsinin gözü önünde kutuların birini açtı, o anda gökyüzünde ay ve yıldızları gördüler. Köy halkı ve şef sevinçten

neredeyse deliye dönmüştü. Şef sözünü tuttu, en sevdiği kızını kuzguna verdi.

Ertesi gün kuzgun kayınpederini çağırıp Ay ile yıldızların verdiğinden daha çok ışık veren bir nesne için kendisine ne teklif edeceğini sordu. "Diğer kızımı," diye cevap verdi şef.

"Herkes toplansın, istediğinizi alacaksınız," dedi kuzgun.

Köylüler Ay ve yıldızları gördüklerinde sevinçten ne yapacaklarını bilememişlerdi, Güneşi görünce ne hale geldiklerini varın siz düşünün. Bu hatırlanmaya değer günden beri Güneş, Ay ve yıldızlar tüm dünyayı aydınlatır. Şefin iki kızını da kendine eş alan kuzgun o gün bugündür mutluluk içinde yaşamaktadır.

YILDIZ KOCA

Yunan mitlerinde görüldüğü gibi Yerli Amerikan tanrı ve tanrıçaları da insanlarla sık sık etkileşimde bulunurlar. Kutsal bir figürle evlenen insanların hikâyesi Kuzey Amerikan kabilelerinde çok yaygındır. Bu hikâye Blackfoot kabilesinde anlatılan ve buradaki biçimine Lynn Moroney tarafından kavuşturulan bir hikâyedir. Esas amacı yaratılışın kökenini açıklamak olan bu hikâye, Tanrı'nın Cennet Bahçesi'nde Havva'ya yaptığı uyarıya benzer bir uyarıyı da içermektedir.

Bir yaz gecesi iki kız dışarıda uyumaya karar vermişlerdi. Kamptan ayrıldılar ve bir tepeye gelene kadar yürüdüler. Yataklarını yaptılar, uzandıktan sonra yıldızları seyretmeye başladılar. Gün kardıkça yıldızlar hem sayıca çoğalıyor, hem de parıltıları artıyordu.

"Yıldızlar ne kadar da güzel," dedi kızlardan biri.

"Ah, baksana! Bir yıldız kaydı," dedi diğeri.

"Şurada, güneyde kızıl bir yıldız var," dedi biri.

"Tam şurada da, sarı bir yıldız var," dedi diğeri.

Beliren her yeni yıldızla keyifleri artıyordu. Dışarıda uyumanın iyi bir fikir olduğu konusunda hemfikirdiler, çünkü böylesine güzel bir gece geçirmemişlerdi o zamana dek.

Bir süre sonra kızlardan birinin gözü bir yıldıza takıldı. "Kardeş, şu yıldıza bak," dedi, "tam tepemizdeki şu beyaz yıldıza! En çok onu sevdim. Keşke o yıldız benim kocam olsaydı. O yıldızla evlenseydim, gökyüzüne gidebilir ve yıldızlarla birlikte yaşayabilirdim."

Kızlar bir süre daha yıldızlara baktılar, fakat gece ilerlemişti artık, yıldızlarla dolu bir göğün altında derin bir uykuya daldılar.

Ertesi gün kampa dönerken kızlar böğürtlen toplamaya koyuldular. Kendisine koca dileyen kız böğürtlenler arasında yalnız başına ilerlerken bir ses duydu. Başını kaldırıp baktığında genç bir adam gördü. Delikanlı, başına beyaz tüyler takmıştı, giysileriyle ayakkabılarını yıldızlar gibi parlayan beyaz, kristal boncuklarla süslemişti.

"Korkma," dedi. "Dün gece beyaz yıldızla evlenmeyi diledin. Ben Beyaz Sabah Yıldızıyım ve senin için geldim. Benimle evlen, birlikte gökyüzünde yaşayalım."

Kızın tüm korkusu geçti, elini genç adama uzattı. Uzatır uzatmaz gökyüzüne yolculukları başladı. Diğer kız, arkadaşının kaybolduğunu fark ettiğinde kampa geri döndü. Kızın annesine ve diğerlerine arkadaşına ne olduğunu bilmediğini söyledi. "Böğürtlen topluyorduk, birden yok oldu," dedi. Ardından ağlamaya başladı. Kamptakiler bu işe

akıl sır erdiremediler, uzun zaman kızın dönüşünü beklediler.

Bu arada, genç çift gökyüzüne ulaşmıştı. Kız, gökyüzü dünyasının aşağıdaki dünyaya ne çok benzediğini fark etti. Nehirler ve dereler, inişli çıkışlı tepeler, ağaçlar, yabani çiçekler, hayvanlar ve kuşlar ve her çeşit taze köklerle meyveler.

Yıldız Koca, eşini anne babasıyla tanıştırdı. Babası Güneş'ti, annesi ise Ay. Önce Ay konuştu ve şöyle dedi: "Aramıza geldiğin ve kızımız olduğun için çok mutluyuz." Ay yeni gelinini sevmişti ve onun mutlu olmasını istiyordu. Bu nedenle Ay genç geline gökyüzü ülkesiyle ilgili pek çok özel şey öğretti.

Günlerden bir gün Ay, gelinine kazmak için kullanılan sihirli bir değnek verdi. "Bu değnekle çok çeşitli kökler bulacağından emin olabilirsin. Onları bul ve istediğin kadar al, fakat asla çıkarmaman gereken bir kök var." Ardından genç kadını pek çok dikenli çalının ve ağacın bulunduğu bir yere götürdü. Tam ortada yeşil bir bitki vardı. "Kızım, şu şalgamı görüyor musun? Asla onun dibini kazmamalı, onu yetiştiği yerden çekmemelisin. Anlıyor musun?" Gelini başını salladı ve birlikte yollarına devam ettiler.

Zaman geçti. Yıldız Koca ve genç karısı çok mutluydular. Genç kadın gökyüzü dünyası ile ilgili pek çok şey öğrenmişti. Her gün meyve ve kökleri toplamaya gidiyordu, yasak bitkiyi kazıp çıkarmaması gerektiğini hiç aklından çıkarmıyordu. Böyle epey zaman geçti, mutlu çiftin sevimli

bir erkek bebekleri oldu. Gökyüzü sakinleri onlara hediyeler getirip, sevinçlerini paylaştılar.

Bebek büyüdü. Genç anne her gün yiyecek toplamaya devam etti, ama zaman içinde değişmişti. Şalgamın yetiştiği yerden uzak durmak yerine, her gün o civardan geçiyordu. İlginç düşüncelere kapılmaya başlamıştı: "Şu şalgamı ne diye topraktan çıkarmamalıymışım, çok merak ediyorum. Belki Ay bencillik yapıyordur ve benim tadı harika olan böyle bir şeye sahip olmamı istemiyordur."

Günleri hep böyle geçiyordu. Bazen gelip uzun uzadıya şalgama bakıyordu. Kısa zaman içinde genç anne bitkinin etrafında dönüp durmaya başladı, "Nasıl bir şalgam olabilir ki? Nasıl bir sır saklıyor acaba?"

Bir gün, bebeği artık kendi başına oturabilir yaşa geldiğinde, tekrar bitkinin bulunduğu yere gitti. Oğlunu yere oturttu ve değneğini kullanarak bu kez yavaşça ve dikkatlice bitkinin etrafını kazmaya başladı. Toprağı iyice kabartana dek kazdı. Sonra uzanıp şalgamı topraktan çıkardı. O da ne? Çektiği yerde bir delik oluşmuştu, delikten de bir hava akımı geliyordu. Delikten içeriye baktı ve hayretler içinde kaldı: aşağıdaki Dünyayı görebiliyordu; uzun çimenleri, inişli çıkışlı tepeleri, bizonları ve insanların yaşadığı kulübeleri görebiliyordu.

O gece gökyüzündeki ailesi şalgamı söktüğünü öğrenince ona çok kızdılar. Ay sordu: "Şalgamı yetiştiği yerden çekip çıkardığında alışılmadık bir şey gördün mü?"

Genç kadın cevap verdi: "Ah, alışılmadık hiçbir şey yoktu, sadece Dünya'yı gördüm, bir de halkımın kulübelerini."

Yıldız Koca'nın nefesi kesildi. "Hayır! Ne yaptığını bilmiyorsun! Dünya'yı tekrar gördüğün için artık burada, gökyüzünde kalamazsın. Hemen gitmelisin. Oğlumuzu al ve halkına geri dön. Dünya'ya vardığında on dört gün boyunca oğlumuz toprağa dokunmasın. Eğer dokunursa, önce küçük bir tohum kümesine, ardından da bir yıldıza dönüşecek. Diğer yıldızlar gibi o da gökyüzünde hareket edemeyecek. Hep bir yerde kalacak."

Güneş Baba gökyüzü sakinlerinden birini anne ve çocuğa Dünya'ya inmelerinde yardım etmesi için çağırdı. Biri örümcek ağlarından yapılma bir halat alıp anne ve çocuğu onun ucuna bağladı ve şalgamın bıraktığı boşluktan onları yavaşça aşağıya sarkıttı.

O sırada Dünya'da birkaç çocuk oyun oynamaktaydı, genç kadın ve çocuğun gökyüzünden yere indiğini görmüşlerdi. Birkaç dakika içinde tam kampın üzerinde genç kadın havada asılı kaldı. Çocuklardan biri onu görür görmez bağırdı: "Bakın! Böğürtlen toplarken kaybolan kız!" Kamptaki herkes ona doğru koştu. Hepsi de onu gördüklerine sevinmişlerdi, özellikle de annesi. Kadın hemen kızını ve torununu alıp eve götürdü.

Genç kadın, annesine gökyüzü dünyası ile ilgili her şeyi anlattı ve ilk on üç gün boyunca her şey yolunda gitti. Genç kadın çocuğunu sürekli izliyor ve toprağa dokunmasın diye gözünü dört açıyordu.

On dördüncü gün büyükanne kızından gidip biraz su getirmesini istedi. Kız, annesini tembihledi, "Anne, ben yokken oğlumu bir an bile gözden kaçırma. Toprağa asla dokunmamalı, dikkat et de yatağından çıkmasın." Sonra su getirmek için aceleyle dışarı çıktı.

Büyükanne torununun neden toprağa dokunmaması gerektiğini anlamamıştı. Bir süre çocuğu sürekli takip etti, ama zaman zaman başka şeylere veriyordu dikkatini. Bir ara, büyükanne sırtını dönmüşken, bebek battaniyelerin ucuna doğru emekledi. Büyükanne ona döndüğünde bebeğin minik ellerinden birini toprağın üzerine koyduğunu gördü. Kadın aceleyle bebeği alıp yeniden yatağına yerleştirdi.

Ama artık çok geçti. Bebek sessizce yatağındaki battaniyelerin altında kayboldu.

Annesi biraz su alıp geri dönmüştü, oğlunu göremeyince kalbi yerinden fırlayacakmış gibi çarpmaya başladı. "Oğlum nerede?" diye sordu güçlükle.

"Battaniyelerin altında," diye cevap verdi büyükanne.

Anne yatağa koşup battaniyeleri çekip almaya başladı, önce birini, sonra diğerini. Oğlunu bulamıyordu. Tek bulabildiği, beyaz tohumlardan oluşan küçük top biçiminde bir kümeydi. Ne olduğunu anlamıştı. Top biçimli küçük kümeyi yavaşça aldı ve koynuna soktu.

O akşam anne küçük bir tepenin zirvesine çıktı. Aylar önce kendisine bir eş dilediği aynı tepeydi bu. Tek tek yıldızların gökyüzünde belirişini izledi. Kuzey göğünde, şal-

gamı çekip çıkardığı yerde, yeni bir yıldız vardı. Genç anne bu küçük yıldızın oğlu olduğunu biliyordu. O gece ve öldüğü güne kadar tüm yıldızlı gecelerde, anne gökyüzüne bakıp oğluna sevgilerini gönderdi.

O hiç hareket etmeyen, yerini hiç değiştirmeyen yıldız işte böyle meydana geldi. Yıldız hâlâ oradadır, çünkü yıldızlar sonsuza dek yaşarlar...

KESELİFARE, KAPLUMBAĞA VE KURTLAR

Çağdaş hikâyeci Doug Elliott, doğal yaşamın ufacık bir özelliğini açıklama arzusunun nasıl mükemmel güzellikte bir hikâye yaratabileceğini gösterir. Elliott, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında duyulan bir Cherokee hikâyesinden uyarladığı aşağıdaki hikâyenin Afrika kaynaklı olduğuna inanır. Kaplumbağa'nın macerası ile Tavşan Kardeş'in dikenli çalılara yaptığı ünlü yolculuk arasındaki açık ilişki nedeniyle bu görüş mantıklı bulunabilir. Ancak bu hikâye ile Avrupa'da yaygın olarak anlatılan "Küçük Cesur Terzi" adlı peri masalı arasındaki benzerlik de dikkat çekicidir.

Keselifare, tavşan gibi, yavaş hareket eden bir yaratıktır. Yiyecek şeyler arayarak ve bulabildiği şeylerle nefsini körelterek tembel tembel dolaşır. Ağaçlara tırmanabilir, ama asla bir sincap kadar çabuk değil. Sizin veya benim gibi yavaş ve dikkatli tırmanır.

Keselifare'nin kendinden bile yavaş bir arkadaşı vardı. Adı Kaplumbağa'ydı. Bir sabah erkenden Keselifare şöyle

dedi ona: "Haydi, Kaplumbağa Kardeş, seni en sevdiğim ağacıma götürmek istiyorum." Bunun üzerine Keselifare ve Kaplumbağa büyük bir hurma ağacına doğru yürüdüler. Ağaç hurmalarla doluydu ve hepsi de çok olgun görünüyordu. Renkleri turuncu, kabukları yumuşak ve buruşuktu. Keselifare birinin tadına baktı. Hiçbirinde ham hurmaların o meşhur, o buruk tadı yoktu: bonbon şekeri kadar yumuşak ve tatlıydılar.

Kaplumbağa kalın sesiyle şöyle dedi: "Keselifare kardeş, hurmalar çok güzel görünüyor. Ama söyler misin, onların tadına nasıl bakacağım? Ben ağaca tırmanamam ki."

"Endişelenme, Kaplumbağa Kardeş," dedi Keselifare, ağacın tepesine çıkarken. "Ben tırmanır, birkaçını aşağıya atarım."

Ağaca çıktı, bir dalın üzerine oturdu ve hurmaları atıştırmaya, birkaçını da aşağıya atmaya başladı. Bir yiyor, bir aşağıya atıyordu; sonra bir tane daha yiyor, bir başkasını Kaplumbağa'ya atıyordu. Sanki pikniğe gelmişlerdi.

"Atmaya devam et, Keselifare kardeş," diye bağırdı Kaplumbağa, tabii hurmayla dolu ağzıyla ne kadar bağırabilirse. "Bal gibiler, valla." Keselifare hurmaları atmaya devam etti. İki arkadaş çalıların ardından aniden kocaman bir kurt çıkıp gelene kadar iyi vakit geçirdiler. Keselifare ağacın üzerinde olduğu için kurdun kendisine bir şey yapamayacağını biliyordu. Kaplumbağa da sert kabuğunun içine çekilirse güvende olacağını düşünüyordu. Ama kurt, gelip Kaplumbağa'nın tepesine dikildi, Keselifare'nin Kaplumbağa'ya attığı tüm hurmaları yakalayıp yedi, böylece

pikniği mahvetti. Keselifare, kurt bazılarına yetişemesin diye, hurmaları öteye beriye atıyordu. Ama kurt daha yere düşmeden zıplayıp hurmaları yakalıyordu. Bunu gören Keselifare hurmaları çok daha hızlı atmaya başladı, ama kurt yine de hepsini yakalamayı başardı.

Keselifare ne yapacağını bilmiyordu. Şu kurt onları asla yalnız bırakmayacaktı! Ağacın daha yukarısına baktı ve orada neredeyse greyfurt büyüklüğünde bir hurma gördü. Aklına bir fikir geldi. Önce küçük hurmaları olabildiğince hızlı atmaya başladı. Açgözlü yaşlı kurt her birini yakalayabilmek için ağzını sonuna kadar açmıştı. Kurdun ağzı olabildiğince açıldığında Keselifare o iri hurmayı var gücüyle aşağı fırlattı. Hurma kurdun açık ağzına girdi, o hızla boğazına yapıştı kaldı. Kurt bir süre çırpındı, sonra oracığa yığıldı. Ölmüştü. Keselifare ağaçtan indiğinde Kaplumbağa o kalın sesiyle şöyle dedi: "Kesinlikle iyi fikirdi, Keselifare kardeş. O kurdun bizi yalnız bırakacağını hiç düşünmüyordum." Bir an durup ölü kurda baktılar. Sonra Kaplumbağa, "Sana söylememiştim, Keselifare kardeş," dedi, "ama uzun bir yolculuğa çıkmak üzereyim ve seyahat çantam için ihtiyacım olan tek şey bir çift kaşık. Yolda biri bana yiyecek ikram ederse kaşıkları kullanabilirim. Ayrıca, susadığımda, kaşıklarımla dereden su da alabilirim."

"Bunun ölü bir kurtla ne ilgisi var?" diye sordu Keselifare.

Kaplumbağa cevap verdi: "Bu kaşıkları nereden edinebileceğimi biliyorum. Kurdun kulaklarını kesip kaşık yapacağım." Ve Kaplumbağa söylediğini yaptı. Kurdun kulakla-

rını kesti, dereye götürüp yıkadı, temizledi ve sabah güneşinde kurumaları için kayaların üzerine serdi.

Güneş vurdukça kulaklar kurudu ve içe doğru kıvrıldı. Kaşığa benzemeye başlamışlardı.

Kulaklar tamamen kuruduğunda Kaplumbağa onları çantasının içine soktu ve ağır aksak yürümeye başladı. "Sonra görüşürüz, Keselifare kardeş. Hurma ziyafeti için de teşekkürler." Yola koyuldu: bir yavaş, bir hızlı, bir yavaş, bir hızlı yürümeye başladı. Bir kaplumbağaya göre epey yol aldı o sabah.

Öğle vakti yaklaştıkça karnı acıktı, fakat yiyecek bir şey bulamıyordu. Etrafta hiç hurma ağacı yoktu, olsaydı bile neye yarardı ki? Çıkıp tırmanamadıktan sonra. Ne meyve, ne solucan, ne salyangoz ne de kaplumbağaların yiyebileceği diğer şeyler vardı ortalıkta. Bu yüzden bir hızlı, bir yavaş yürümeye devam etti, bu arada giderek daha çok acıktı.

Az sonra yolu bir köye düştü, o yürürken bazı insanlar yanına gelip şöyle dediler: "Ooo, Kaplumbağa! Seyahate mi çıktın nedir? Yiyecek bir şey ister misin?" Kaplumbağa aç olduğunu söyledi, böylelikle onu bir kâse buğday çorbası içmesi için bir eve davet ettiler.

Buğday çorbasını önüne koyup şöyle dediler: "Şimdi bir dakika, Kaplumbağa. Sana bir kaşık getirelim, öyle içersin." Kaplumbağa da cevap verdi: "Sorun değil. Benim kaşıklarım var, teşekkür ederim." Böyle söyleyip çantasına uzandı, kurdun kulaklarından yaptığı kaşıklardan birini çıkardı ve çorbasını içmeye başladı. Birisi Kaplumbağa'nın elinde-

kini fark edene kadar kimsenin aklına bir şey gelmemişti. Kendi aralarında fısıldamaya başladılar: "Şu kaplumbağanın elindeki de ne?"

"Kurt kulağına benziyor!"

"Kurt kulağı mı? Bir kaplumbağa kurt kulağını nereden bulur ki ?"

"Bir kurdu öldürmüş olmasın? Bir kaplumbağanın böyle bir şeyi yapabileceğini hiç düşünmezdim."

Tam o sırada, birisi eve girmiş ve fısıltıların yalnızca son kısmına kulak misafiri olmuştu. "Kurt mu öldürmüş? Kim kurt öldürmüş! Şu kaplumbağa mı bunu yapan? Hemen toz olayım bari!" Söylenti ateşken çıkan kıvılcımların her yere saçılması gibi kısa zamanda köye yayıldı. "Başıboş gezen bir kaplumbağa var, kendisi kurt katili ve tam da burada, köyümüzde!" Aptal insanlar paniğe kapılmışlardı, hepsi birden ormana koşup çalıların ardına gizlendi, ağaç kavuklarına saklandı. Becerebilenlerse ağaçlara tırmandı.

Kaplumbağa çorbasını içmeye devam etti. Herkesin birdenbire ortadan yok olduğunun farkında değildi. Yemeğini bitirdiğinde yavaş yavaş evden çıktı ve etrafına bakındı. Görünürde kimse yoktu, ortaya seslenmek zorunda kaldı: "Şimdilik hoşça kalın, dostlarım! Artık yoluma devam etmeliyim. Yemek için teşekkürler." Böyle söyleyip patikadan aşağıya doğru yürümeye başladı, bir yavaş, bir hızlı, bir yavaş, bir hızlı.

Bu arada insanlar köylerine geri dönmüş, kurt katili kaplumbağadan çabucak kurtuldukları için birbirlerini kutluyorlardı. Herkesin dilinde bu olay vardı. Oğlanlar kız-

lara anlattı, kızlar annelerine, anneler babalara, babalar tüm büyükbabalara, tüm büyükanneler de tüm köpeklere, tüm kedilere, tüm farelere, tüm sıçanlara, tüm kurbağalara, tüm kuşlara, tüm sincaplara, tüm tavşanlara, tüm tilkilere, tüm yılanlara, tüm böceklere... Kısa zaman içinde tüm orman kurt katili kaplumbağa söylentisiyle çalkalanıyordu. Kaplumbağanın hiçbir şeyden haberi yoktu. Kararlı adımlarla patikadan aşağıya ilerlemeye devam etti, bir yavaş, bir hızlı.

Birkaç saat daha yürüdü, güneş batmak üzereydi. Susamaya başlamıştı, fakat etrafta ne bir pınar ne bir dere, ne de bir su birikintisi vardı. Bir başka köye geldi, köy halkından kimileri dışarı çıkıp şöyle seslendiler ona: "Hey Kaplumbağa, bugün hava çok sıcak. Susamadın mı?"

"Evet, susadım," dedi Kaplumbağa.

"İyi ya, gel buraya. Taze sumak limonatası yaptık. İşte bu çömleğin içinde. Sana bir kepçe getirelim de istediğin kadar iç."

"Peki, olur," dedi Kaplumbağa. "Ama benim kendi küçük kepçelerim var." Böyle söyleyip çantasına uzandı ve kurt kulaklarından birisini çıkarıp çömleğe daldırdı, limonatayı ağzını şapırdata şapırdata içmeye koyuldu. Kaplumbağanın kepçe diye kullandığı şey fark edilene kadar her şey olağan seyrinde gitti.

Hepimiz kaplumbağaların ne kadar yavaş hareket ettiklerini biliriz. Ancak, dedikodular çok daha hızlı yol alırlar, kurt katili kaplumbağayla ilgili dedikoduların Kaplumbağa'nın kendisinden önce bu köye vardığına inanır mısınız?

Elbette herkes bunun aptalca bir dedikodu olduğunu düşündü ve hiç kimse inanmadı, çünkü küçücük bir kaplumbağa kocaman bir kurdu nasıl öldürebilirdi ki? Gerçek olması mümkün değildi.

Fakat Kaplumbağa çantasından bir kurt kulağı çıkardığında dedikodunun gerçek olabileceğini düşündüler. Köye bir anda panik ve korku havası egemen oldu. Herkes ormana doğru koştu. Kimi ağaçlara tırmandı, kimi çalılıklara gizlendi, kimi de ağaç kovuklarına saklandı.

Kaplumbağa sumak limonatasını yavaş yavaş içmeye devam etti. Durup etrafına baktığında kimseyi göremedi. "Ne oldu şimdi bunlara?" dedi kendi kendine. "Buradakiler daha önce gördüğüm köylülerden de garipler." Keskin kokulu limonatasını içebildiğince içti, iyice ferahlamıştı. "Dostlarım, her neredeyseniz, limonata için teşekkürler," diyerek tekrar yola koyuldu, bir yavaş, bir hızlı.

Çok geçmeden insanlar saklandıkları yerlerden çıktılar ve heyecan içinde kendi aralarında konuşmaya başladılar. Kurt katili kaplumbağanın dedikodusu kısa sürede ormanın her köşesine yayıldı. Kaplumbağa aheste beste, ağır aksak yürümeye devam etti. Kendisiyle ilgili yayılmakta olan dedikodulardan haberi yoktu. Ama yol aldıkça ortalıkta bir tuhaflık olduğunu fark etti. Şarkı söyleyen kuşları ve yolda önüne çıkıp telaşla koşturan sincapları görüyordu, fakat onlara yaklaştığında orman tam bir sessizliğe gömülüyordu. Tüm yaratıklar Kaplumbağa'nın yaptığı işten haberdardılar, onun kendilerini de öldürmesinden korkuyorlardı.

Yürürken etrafında diğer hayvanların seslerini duyamamak Kaplumbağa'yı huzursuz etmişti, özellikle de ormanın sık ve karanlık yerlerine yaklaşırken. Yürümeye devam etti, bir yavaş, bir hızlı. Birdenbire çalıların içinden bir kurt sürüsü çıktı, etrafını sarıverdi. Nereye dönse görebildiği tek şey hırlayan kurtlar ve onların keskin dişleriydi. Gözlerini kırpıştırıp mırıldandı: "Ah..."

Sürünün lideri kasıla kasıla, "Evet, Kaplumbağa," diye hırladı. "Demek kardeşimizi öldüren sensin!" Böyle söyleyip Kaplumbağa'nın çantasına uzandı ve kurt kulağından yapılma kaşıkları çıkardı. Kulakları havaya kaldırıp diğer kurtlara gösterdi ve öfkeyle uludu. "Bakın, kardeşlerim, başka kanıta ihtiyacımız var mı? Kurt katili budur!"

"Ama... ama," diye itiraz edecek oldu Kaplumbağa.

"Aması maması yok," diye kesip attı lider kurt. "Hemen şimdi bu kurt katilinin işini bitirelim."

"Bir ateş yakalım," diye önerdi kurtlardan biri, "onu içine atıp yakalım. Buna ne dersin, Kaplumbağa?"

Kaplumbağa ne diyeceğini biliyordu. "Tamam, beni ateşe atın. Umurumda bile değil. Sert kabuğumla ateşte yuvarlanıp onu söndürürüm."

Kurtlar kendi aralarında konuştular. "Daha etkili bir ceza düşünmeliyiz." İçlerinden biri bağırdı: "Buldum! Koca bir çömlek su getirip onu içine atalım. Altına bir ateş yakar, onu bir güzel haşlarız."

Kaplumbağa, "Tamam, yapın bakalım, beni kaynatmaya çalışın. Umurumda bile olmaz. Çömleği tekmeler, sert ka-

buğumla toslayıp kırarım. Su dökülüp ateşinizi söndürür; üstelik çömleğiniz de kırılır," dedi.

Kurtlar, kesin sonuç verecek bir ceza yöntemi bulmak için gene hararetle konuşmaya başlamışlardı ki birisi, "Buldum," dedi, "onu nehire götürelim. Suya atarız, o da boğulur."

Kaplumbağa kendi kendine düşündü, "Umurumda bile değil. İyi bir yüzücüyümdür." Ama akıllı bir kaplumbağaydı, onun yerine şöyle dedi: "Hayır! N'olur beni nehre atmayın. Bu yapabileceğiniz en kötü şey! Yakın beni, ya da kaynatın isterseniz, ama lütfen, lütfen nehre atmayın!"

Aptal kurtlar, "Eğer yapabileceğimizin en kötüsü buysa, haydi yapalım," dediler. Kaplumbağa'yı dosdoğru bir nehir kıyısına götürdüler. Kurtlardan biri ön ayaklarından, bir diğeri da arka ayaklarından tutup Kaplumbağa'yı bir sağa bir sola sallamaya başladılar. Bir, iki, üç! Sonra hoop suya atıverdiler.

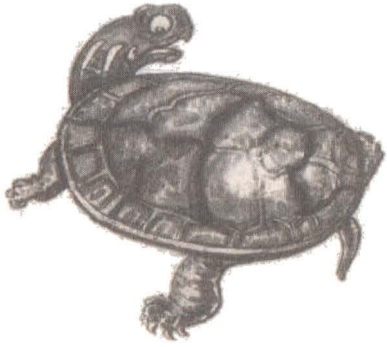
Kaplumbağa havada süzüldü, önce bir kayaya çarptı, oradan cumburlop suya düştü. Buz gibi suyu hissettiğinde yapması gerekenin nehrin öte yakasına yüzmek olduğunu biliyordu, böylece rahat rahat evine varabilirdi. Ama yüzmeye başlayıp ilk kulacını atar atmaz derin bir sızı hissetti. "Of, sırtım acıyor," diye inledi.

Kayaya çarptığında sırtı gerçekten çok incinmişti. Aslına bakarsanız zorlukla yüzüyordu, bu yüzden yarı yüzüp yarı topallayarak yol aldı. Yavaşça nehrin öte yakasına vardı. Karşıya ulaştığında, kendini yabani bitkiler ve çalı-

larla kaplı eğimli bir sığlıkta buldu. Soluklanıp dinlenmek için çalıların altına süzüldü.

Sırtı öylesine acıyordu ki, dönüp bakmak bile istemiyordu. Ama bakması gerekiyordu, sonunda başını çevirdiğinde kabuğunun tamamen çatlaklarla kaplandığını gördü. Ne yapacağını bilemedi. O sırada etrafındaki bitkileri gördü. Hepsi de şifalı otlardı: nane, söğüt, kuzukulağı, hatta belağrısı kökü. Kaplumbağa naneyi kokladı, söğüt kabuğunu çiğnedi, kuzukulağı ile belağrısı kökünü çatlak kabuğunun üzerine sürdü.

O gece şifa şarkıları söyleyip Yüce Ruh'a dua etti, ardından da uykuya daldı. Ertesi sabah uyandığında kendini daha iyi hissediyordu. Dönüp kabuğuna baktığında tüm kırıkların kaynadığını, çatlakların iyileştiğini gördü. Kaplumbağanın kabuğundaki izler işte o günden kalmadır.

UZUN BİR AV HİKÂYESİ

Amerika'nın kırsalında çok az uğraş avcılık kadar yalanlarla doludur. İşte birinci ağızdan anlatılan bir av hikâyesi; diğer hikâyelere benziyor ancak başlangıcı çok farklı.

Bir zamanlar kendime bir köpek aldım. Köpeğe karşılık üç yüz kilo kurutulmuş elma verdim, yani elma kurularını sattım, köpeği aldım. Köpeğin eski sahibi onun rakunların belalısı olduğunu söylemişti. Ben de aldım onu rakun avına götürdüm. Saat on sularında yüksek bir tepelikte havlamaya başladı. Kalktık, neye havladığını görmeye gittik. Yaklaşık dokuz metre yüksekliğindeki bir kayalığa gözüm takıldı. Köpek de aynı kayalığa bakmaktaydı. Orada bir ağaç gözüme çarptı, en yüksek dalının yaklaşık üç metre yukarısında bir rakun vardı. Köpekten tırmanıp onu yakalamasını istedim. Başını olur anlamında salladı. Biraz geriye gidip yaklaşık on beş metre yüksekliğinde bir başka kayalığa tırmandı. O kayalıktan diğerine atlayıp atlayamayacağını sordum, yine başını salladı. Yaklaşık dört yüz metre

gerileyip zıpladı. Yarı yolda bu işin böyle olmayacağını anlayıp çark etti.

Ne zeki hayvan diye düşündüm, anlıyorsunuz ya. Köpek önden ilerledi. Ben de rakunu vurdum, kayalıktan aşağıya yuvarlandı. Rakunu aldım, eve doğru yola çıktık. Bir ırmağa rastgeldik. Erkek kardeşim de benimle birlikteydi. Asma köprüden ırmağın karşısına geçiyorduk ki, karpit dolu hasırlı şişemi derinliği yaklaşık altı metre olan suya düşürdüm. Kardeşime eğer beklerse, suya dalıp karpiti alacağımı söyledim. "Hayır," dedi kardeşim, "sen üşüdün. Ben dalıp çıkarırım. Sonra hasta masta olursun."

Kardeşim ırmağa daldı, suyun derinliklerinde kayboldu. Aradan yarım saat geçmesine rağmen suyun yüzüne çıkmadı. Irmağın dibinde neler karıştırdığını görmek için ben de suya daldım. Bir kütüğün üzerine oturmuş karpitimden aşırıyordu, benim şişemden kendisininkine boşaltıyordu. Ne yaptığını sorunca, "Hiç," dedi, "biraz karpite ihtiyacım vardı, senin şişenden alıyordum. Baktım ki sende çok var."

Sonra, benim de yaklaşık otuz dakikadır sudan çıkmadığımı gören köpeğim, endişelenmiş olmalı ki, ne olup bittiğini görmek için aşağıya, yanımıza indi. Oturduğumuz kütüğün ucuna kadar koşup geldi, havlamaya başladı. Kütüğün içine bakınca bir de ne göreyim; yaşlı bir lipsoz ile küçük alabalıklardan oluşan bir balık sürüsü. Ben başımı sallayınca köpeğim kütüğe girip onları yakalamaya çalıştı. Sonra başını "olmadı" anlamında sağa sola salladı. Beceremeyişti. Kütüğün öte ucunda bir ateş yaktım, sonra dumanı verdim kütükten içeri. Yaklaşık otuz dakika içeri-

sinde balıkların hepsi kütükten dışarı çıktı. Onları öylesine dumana boğmuştum ki gözlerinden yaşlar boşalıyordu. Kardeşim ateşi nasıl yaktığımı sordu.

"Oturduğumuz kütüğün kabuklarını soyup tutuşturdum, hepsi bu," diye cevap verdim.

İşte böylece balıkları yakaladık ve yukarıya çıktık. Bir tüfeğim vardı, bir dizi de mermim. İleriye doğru baktığımda yaklaşık dört metre uzunluğunda bir çıngıraklı yılanın boylu boyunca yol üzerinde uzandığını gördüm. Tam ateş etmeye başlamıştım ki ırmağın aşağısından bir ses duydum. Bakınca ne göreyim, yaklaşık beş bin yaban ördeği ırmaktan bize doğru geliyor. Hangisini vuracağımı şaşırmıştım, ördekleri mi yoksa çıngıraklı yılanı mı? Tam ördeklere ateş etmeye başlamıştım ki, ırmağın bu kez yukarısından gelen başka sesler duydum. Bir de baktım, yaklaşık beş bin yaban kazı havada süzülüyor. Ne yapacağımı iyice şaşırmıştım. Hem ördekleri, hem kazları, hem de yılanı öldüremeyeceğimi biliyordum. Bu yüzden kendi kendime şöyle dedim: "Yılanı öldüreyim ve geçip giderken de bir kaz yakalayayım." Tetiği çektim. Tüfek patladı. Yarısı gidip ırmağın aşağısındaki beş bin yaban ördeğini vurdu. Diğer yarısı da ırmağın yukarısındaki dört bin dokuz yüz doksan dokuz yaban kazını öldürdü. Tüfeğim parça parça oldu. Elimde sadece kundak kısmı kalmıştı.

Bütün ördekleri topladım, yılanı öldürdüm, kazları da topladım ve asma köprüden geçmeye başladım. Bir de baktım ki, tüfeğimin parçaları sonuncu kazı bir köşeye sıkıştırmış. Gidip kazı aldım, boynunu kırdım. Sonunda tüm

kazları ve ördekleri toplamıştım, karşı kıyıya geçmek üzere yürümeye devam ettim. Tam ortasına gelmiştim ki asma köprü çöküverdi. Suyun altı metre dibine gömüldüm. Yüzdüm, tepindim, ayaklarımı çırptım, nihayet kıyıya çıktığımda çizmelerimin içine yüz elli kilo kadar balık dolduğunu gördüm. Doğruca eve gittim ve karıma o gün çok şanslı olduğumu söyledim. İşte hepsi bu.

SUYUN ÜZERİNDE YÜRÜYEN KÖPEK

Avcılık nasıl yalancıları ortaya çıkarıyorsa, en iyi avcı köpeğine sahip olma yarışı da kendini beğenmişleri ortaya çıkarır. Louisana'ya ait bu Cojun hikâyesi de Revon Reed tarafından, tanıdığını iddia ettiği iki kişiyle ilgili olarak anlatılmıştır. Bu yarışmanın galibinin mucizevî köpeğin sahibi değil de muzip avcı olduğuna özellikle dikkatinizi çekeriz.

Bilirsiniz, sıradan bir Cojun berbat bir yalancıdır ve doğal olarak övünmeyi pek sever. Bir şekilde doğaldır bu. Diyelim ki, iyi bir av köpeğiniz var. Benimki daima ondan biraz daha iyidir. Sizin köpeğinizin ne kadar iyi olduğu umurumda bile değildir. İşte aynı bunun gibi, sürekli köpekler ve ördekler hakkında tartışan iki yaşlı adamla ilgili küçük bir hikâye anlatacağım size.

Olide adındaki yaşlı bir adam arazisinde petrol bulup milyarder olmuştu. Dünyayı gezip komşusu Pascal' ınkinden daha iyi bir köpek bulmaya karar verdi. Sonunda

suyun üzerinde yürümesi için eğitilmiş bir köpek buldu, bir av köpeğiydi bu: yüzmüyor, ama su üzerinde yürüyebiliyordu. Öyle hızlı koşuyordu ki, ayakları neredeyse suya değmiyordu bile. Olide bu köpeği satın aldı. Ona tam on bin dolar ödedi. Sadece Pascal'a onunkinden daha iyi bir köpeği olduğunu kanıtlamak için.

Eve geldiğinde Pascal'a köpeğin özelliğinden bahsetmedi, sadece, "Kendime bir köpek aldım," dedi ve ekledi: "Yarın ördek avına gitmek istemez misin?"

"Ah, tabii!" dedi arkadaşı. "Demek bir köpek aldın!"

"Evet."

"Neyse, nasıl olsa benimki kadar iyi değildir."

"Göreceğiz."

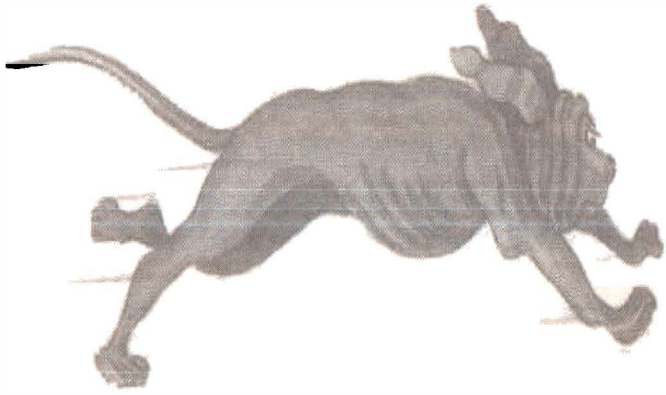
Böylece ava gittiler. İlk önce Pascal ateş etti. Ördek suya düştü. Köpeği hemen yüzmeye başladı. Ördeği alıp getirmeye gitti, döndüğünde yorgun düşmüştü.

Olide, "Şuraya bak!" dedi. "Köpeğimin neler yapabildiğini bir seyret." Ve havada bir ördek daha göründü. Bu kez tüfeğini ateşleyen Olide'di. Ördek suya düştü. Köpek kayıktan atladı ve suyun üzerinde koşmaya başladı.

Pascal olan biteni izliyordu, tabii Olide de. Köpeğin yaratacağı etkiyi görmek istiyordu. Köpek dönüp ördeği getirdi. Neredeyse hiç ıslanmamıştı.

"Buna ne dersin bakalım?" diye sordu Olide.

"Fena değil," dedi Pascal, "ama benimkinden en ufak bir fazlalığı yok. Tek söyleyebileceğim, yüzmeyi bile becere-mediği. Bunun nesi harika, anlamadım doğrusu!"

EĞİTİMLİ ALABALIK

Amerikan hikâyecileri arasında, "Aşağı Doğu" olarak bilinen Maine bölgesinde yaşayan yerliler gözünü kırpmadan palavra atmakla ünlüdürler. Hikâye öyle etkileyici biçimde anlatılmış ki, inanmamak elde değil.

Beaver Kampı'nın bilgesi çadır mutfağın yanındaki tahta sıraya oturmuş güneşleniyordu. Sonu gelmemecesine uğraşıp didinen yaşlı bilgenin mekânıydı bu sıra. Siyah renkli, eski bir pipo tüttürüyordu görünüşe bakılırsa, ama aslında yaptığı iş, Amerikan Kibrit Çöpü tröstüyle yaptığı sözleşme gereği, piponun boş tütün yuvasına üç dakikada bir çöp tıkıştırmaktan ibaretti.

O arada öylece oturup düşüncelere dalmışken, bizim yazar yaklaştı ve dedi ki: "Bay Grant, bir alabalığı eğitmedeki müthiş başarınızın gerçek hikâyesini bana anlatacağınızı umarım. Dünyanın her yerinde hikâyenizden bahsedildiğini duydum, ancak ben onu doğrudan sizin ağzınızdan dinlemeyi istemişimdir hep."

"Valla, pek hikâye denmez buna," diye cevap verdi meşhur hikâyeci. "Şöyle oldu: Dokuz yıl önce, Haziranın on birinci günü, şuradaki nilüferlerin arasında balık tutuyordum, kanalın sağındaki şu üçüncü nilüfer yaprağının tam altında, yaklaşık on beş santimetre uzunluğunda bir alabalık yakaladım. Ben hayatımda böylesine zekice bakan bir başka küçük yaratık daha görmedim; yüksek alınlı, değirmi yüzlü, yuvarlak, gamzeli çenesi ve hiç görülmemiş bir parlaklıkla ışıldayan, bilgiç gözleri.

"Ona hep sabırlı davrandım, marifetli genç bir alabalık, (6-7 kilo olduklarında onlara hiçbir şey öğretemezsiniz) bir köpek ya da kedi gibi evcilleştirilebilirdi.

"Kayığın içinde biraz su vardı, ben kıyıya gidip bir domuz fıçısının yarısından yapılma küveti getirene kadar bu suyun içinde yüzdü. Küveti suyla doldurdum, tabana yakın bir yere küçük bir delik açtım, deliği de bir tıpayla kapattım.

"Küveti kampın karanlık bir köşesine koydum ve her gece küçük arkadaşım uyuduktan sonra ayaklarımın ucuna basa basa küvetin yanına gelip yavaşça tıpayı çıkarıyor ve suyun azıcık bir kısmının akmasını sağlıyordum. Bunu her gece öylesine ustalıkla yaptım ki, küçük ahbabım hiçbir şeyden kuşkulanmadı, bir fırın kadar kuru olan küvetin dibinde tam üç hafta capcanlı kaldıktan sonra onun artık eğitilmeye uygun hale geldiğini anladım.

"Sonra alıp evden dışarı çıkardım ve toprak yolda bir süre çırpınmasına izin verdikten sonra onu elimden beslenmeye alıştırdım. Bundan kısa bir süre sonra ağır adım-

larla yürüdüğümde, ki bazılarına göre oldukça ağır yürürüm, beni rahatlıkla takip edebiliyordu. Ama zaman zaman yüzgeçleri toza beleniyordu. Yanına gidip ona bir yol çiziyordum, bir alabalık olarak tabii ki noktalı bir çizgiyi kolaylıkla takip edebiliyordu.

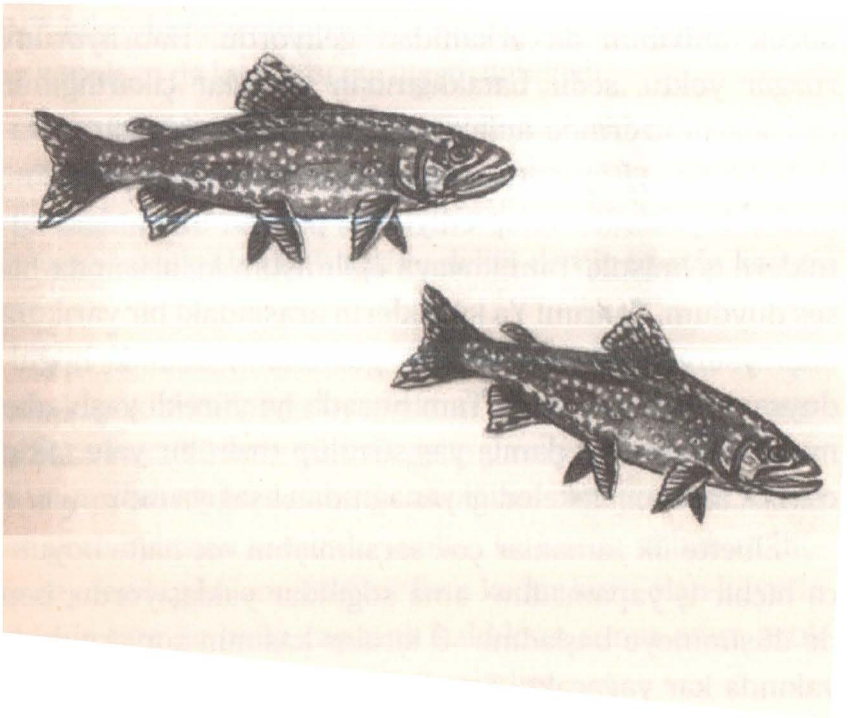
"Zaman geçtikçe beni neredeyse her yerde takip eder, nadiren gözden kaçırır oldu; kuşkusuz çok iyi ahbap olmuştuk.

"Bir gün, günbatımına yakın, kampın arkasındaki pınara gitmiştim. Bir kovadan biraz yağ alacaktım ve tabii ki küçük ahbabım da arkamdan geliyordu. Hatırlıyorum, rüzgâr yoktu, sedir bataklığından parçalar çıkardığımız çatlakların üzerinde kulak tırmalayıcı bir ses çıkaran zavallı küçük yüzgeçlerini duyabiliyordum. İşte, efendim, beni çok yakından takip ediyordu, pınarın üzerindeki kütüklere gelmiştik. Tam kovaya eğilmiştim ki, arkamda bir ses duydum. Tanrım! Ya kütüklerin arasındaki bir yarıktan düştüyse ve ben yetişemeden gözlerimin önünde boğulduysa; ki öyle de oldu." Tam burada iyi yürekli yaşlı adamın gözünden bir damla yaş süzülüp tozlu bir yolu takip ederek zamanın lekelediği yanağından aşağıya indi.

"Elbette ilk zamanlar çok sarsılmıştım -üç hafta boyunca hiçbir iş yapamadım- ama soğuklar yaklaşıyordu, ben de düşünmeye başladım: O sıralar kasımın sonlarıydı ve yakında kar yağacaktı. Zavallı küçük dostum karda yürüyecek kadar dayanıklı değildi, tüm kış boyunca beni takip edemezdi, bensiz de yaşayamayacağına göre bu şekilde ölmesi belki daha iyi olmuştu. Bayım, biliyor musunuz, bu-

ralarda bazıları anlattıklarımın tek kelimesine dahi inanmazlar. Ama hemen şimdi benimle pınara gelecek olursanız, size o gece, arasından düşüp gittiği yarığı gösterebilirim, evet. Hiç kimsenin onun yerini değiştirmesine izin vermedim, hayır efendim, vermem de!"

Konuşmasının burasına gelince yaşlı adam otuz yedinci çöpü piposuna koydu ve ben parmak uçlarımda yavaşça uzaklaşırken o piposundan derin bir nefes çekti. Bu kadar içlendiğini gördükten sonra ona tekrar bu konuyu açmaya cesaret edemedim; hayır efendim, asla edemedim.

AYA YOLCULUK

Hikâyeler çocukları her zaman eğlendirir. Tecrübeli anlatıcılar hikâyelerini el altında bekletirler ki "Ay neden yapılmıştır?" gibi bir soru geldiğinde cevapları hazır olsun. Ayın yapısı burada Sparta'lı Bayan Casto (Elizabeth) Wallace, Tennessee tarafından anlatılmaktadır.

Küçükken hep duyardım, bilirsiniz işte, hani ay peynirden yapılmış, diye. Ben de gidip kendim görmeye karar verdim. Yaşadığımız yerin yakınında büyük bir dağ vardı, geceleri orada Ay'ı görebiliyordum: Tam bu dağın üzerinden doğuyordu, elimi uzatsam dokunabilecekmişim gibi gelirdi bana. Ve insanların Ay'a dokunabileceğini söylediklerini duyardım. İşte bu nedenle de dağa çıkıp onu kendim görmeye karar verdim.

Yürümeye başladım, yanıma yiyecek dolu bir bohça almıştım, hani bilirsiniz işte, bir değneğin ucuna asıp omuz üzerinde taşınan cinsten. Yürüdüm, yürüdüm, ah ne kadar ağır yürüyordum öyle!.. Bir otlağa vardım, orada otlamak-

ta olan gri renkli, yaşlı bir kısrak gördüm. Cebimde bir ağaca bağlayabileceğim bir halat vardı, Ay'a sıçradığımda olur da yere ayak basamazsam beni tutsun, düşüp de canımdan olmayayım, diye. İşte bu halatı gri renkli, yaşlı kısrağın boynuna geçirip bir yular yaptım.

Atın sırtına atlayıp sürmeye koyuldum, dağın eteğinden çok uzaklaşmamıştık ki, hayvanın beli ikiye ayrılıverdi. Aşağıya inip kendime bir ceviz dalı kestim, iki parçayı tutturacak biçimde yerleştirip belkemiğiyle birleştirdim, bu onu tekrar eski haline getirdi. Yeniden sırtına bindim ve dağa doğru sürdüm.

Dağa çıkmaya başladım, neredeyse tepesine varmıştım ki, arkamdan doludizgin koşan bir yaban domuzu gördüm. Tanrım, o dağa nasıl çıktığımı tahmin edemezsiniz. Tam kayalığın sonuna yaklaştığımda bir baktım, domuz tam arkamda duruyor. Kuyruğunu şöyle bir kavrayıp domuzun içini dışına çıkarıverdim. Domuz dağdan inerken ölesiye kahkahalar atıyordu, çünkü ters yüz olan postunun kılları yüzünden gıdıklanıyordu.

O zamana kadar Ay da çıkmıştı. O kadar yakınımdaydı ki, halatımı ağaca bağladım ve iyice yaklaştığında üzerine doğru atladım. İşte oradaydım! Kısa zamanda dağdan ne kadar da uzaklaşmıştım! Ertesi gece dağ biraz daha uzaklaştı, bir sonraki gece biraz daha... Öyle ki dağın tepesindeki o kayalığa bir daha geri dönemeyeceğimi düşündüm.

Parmaklarımı Ay'a daldırınca gerçekten peynirden yapıldığını gördüm. Kurtlarla doluydu, peynir kurtları gibi, hani bayat peynirlerde görülenlerden; o kadar eskiydi ki... Kurtlar bizim dünyada gördüğümüz en büyük sıçanlardan bile daha büyüktüler. Kurtların derilerini yüzdüm: bir, beş, on... Sonra bunları birbirine bağlayıp yeterli uzunlukta bir urgan yaptım ve yeryüzüne geri döndüm.

AYAKLARINDAN UTANAN KUŞ

Her yaştaki çocukta kendini uzun uzun inceleme ve normal görünmeyen herhangi bir fiziksel özelliğinden ötürü dertlenme eğilimi vardır. Nasıl oluyor da, yetişkinliğe ulaşana kadar, bizi dünyada biricik yapan şeylerden hoşnut olmayı öğreniyoruz? Hikâyeci Gayle Ross tarafından uyarlanan bu Cherokee hikâyesi, hepimize kendimize yeni bir gözle bakma imkânı sunuyor.

Tüm bunları, yani henüz dünyanın yeni kurulduğu günlerde ve tüm canlılar aynı dili konuşurken olanları, yaşlı insanlar bana küçücük bir çocukken anlattılar. Dediklerine göre, işte o günlerde ayaklarının çok büyük oluşundan utanan Çayırkuşu adında bir kuş vardı. Diğer kuşlar havada uçup ağaçların tepelerinde öterken, Çayırkuşu kimsenin kendisini göremeyeceği yerlere çekilir, örneğin uzun otların arasına saklanırdı. Tüm vaktini kocaman ayaklarına bakıp kederlenmekle geçirirdi.

"Tanrı korkunç bir hata yapmış olmalı," diye düşünürdü Çayırkuşu, ayaklarını bir o yana bir bu yana çevirip. Ne ta-

raftan bakarsa baksın Çayırkuşu'nun tek görebildiği şey ayaklarının ne kadar büyük olduğuydu. "Belki de Yaratıcı bunun komik bir şaka olacağını düşünmüştür," dedi Çayırkuşu. "Eminim ki, kocaman ayaklarımı kim görse güler, ama bu bence hiç de komik değil." İşte böylece Çayırkuşu uzun otların arasında saklanmaya devam etti.

Günlerden bir gün Çekirge uzun otların arasında yürürken, yere oturmuş üzüntüyle ayaklarına bakan Çayırkuşu ile burun buruna geldi.

"Burada ne yapıyorsun?" diye sordu Çekirge, "Sen yerde yaşayan kuşlardan değilsin. Diğer kuşlarla birlikte ağaçların tepesinde olman gerekir. Neden onlar gibi uçup şarkılar söylemiyorsun?"

"Utanıyorum," diye cevap verdi Çayırkuşu. "Tanrı'nın bana verdiği şu ayaklarım o kadar büyük ve çirkin ki, herkesin bana güleceğinden korkuyorum."

Çekirge eğilip Çayırkuşu'nun ayaklarına baktı. Gözleri şaşkınlıktan kocaman açıldı. Doğruydu, Çayırkuşu'nun ayakları çok büyüktü! Çekirge gülmemek için kendisini zor tuttu, çünkü Çayırkuşu'nu incitmek istemiyordu.

Sonunda şöyle dedi: "Tamam, ayaklarını seninle aynı büyüklükteki diğer kuşlarınkinden belki biraz daha iri. Fakat Yaratıcı hata yapmaz. Eğer ayakların büyükse, bir gün mutlaka işe yarayacaklardır, bundan emin ol. Ayaklarının büyük olması uçmanı engellemez ki. Ya da şarkı söylemeni... Sen bir kuşsun ve öyle davranmalısın!" Çekirge bunları söyledikten sonra yoluna devam etti.

Çekirge ortadan kaybolduktan sonra Çayırkuşu onun sözlerini düşündü. "Belki de haklı," dedi. "Ayaklarımın ölçüsü sesimin güzelliğini ya da kanatlarımın gücünü değiştiremez. Yaratıcının verdiği yeteneklerimi kullanmalıyım." Böylece Çayırkuşu Çekirge'nin tavsiyesini dinleyip şarkı söylemek üzere uçmaya başladı. Bir ağacın tepesine kondu, başını geriye attı ve şakımaya başladı. Gerçekten şarkı söyleyebiliyordu! Çayırkuşu'nun söylediği nağmeler içe işleyen tatlılık ve güzellikteydi ve tüm ormanın içine yayılmaktaydı.

Tek tek, tüm hayvanlar yaptıkları işi bıraktılar ve Çayırkuşu'nu dinlemek üzere toplandılar. Rakun, keselifare, kokarca, geyik, ayı, kurt, hatta tavşan etrafta gezinmeyi bıraktı, bu muhteşem şarkıcıyı dinlemeye koyuldu. Diğer kuşlar da Çayırkuşu'nun etrafında toplandılar. Alaycı kuş bile Çayırkuşu'nun söylediği melodinin büyüsüne kapılmış, çıt çıkarmadan dinliyordu.

Çayırkuşu ötmeye başladığında her şeyi, hatta büyük ayaklarını dahi unutmuştu. Gözlerini kapattı ve Yaratıcı'nın ona bahşettiği neşeli şarkının içinde kendini kaybetti. Sonunda şarkısını bitirip etrafına bakındığında tüm diğer kuşlar ve hayvanların kendisini izlemekte olduğunu gördü. Birden çok utanan Çayırkuşu ayaklarını hatırladı. Çok çirkin olduğu için diğer hayvanların toplanıp kendisini seyrettiğini düşünen Çayırkuşu yeniden uzun otların arasına kaçıp orada saklandı. Bu kez dışarıya çıkmayacaktı artık.

Çayırkuşu'nun saklandığı uzun otların yakınında insanlarca ekilip biçilen bir buğday tarlası vardı. Bu buğday tarlasının tam ortasına yuvasını yapıp yumurtlayan bir de Bıldırcın... Her gün yuvasında oturur, yumurtalarının çatlamasını beklerdi. Buğday başakları olgunlaşmış ama yumurtalar hâlâ çatlamamıştı. Bıldırcın endişelenmeye başladı. Bir öğleden sonra insanların ertesi gün gelip buğdayı biçeceklerini işitti. Bu demekti ki yuvası darmadağın olacak, yumurtaları ezilecekti. Ağlamaya başladı.

Çekirge Bıldırcın'ın hıçkırıklarını duydu. Meselenin ne olduğunu öğrenmek için yuvaya geldiğinde, "İnsanlar buğdayı biçmeye geliyor," diye ağladı Bıldırcın. "Yavrularım ölecek!"

Çekirge'nin aklına aniden bir fikir geldi. "Burada bekle," dedi Bıldırcın'a. "Sanırım sana yardım edebilecek birini biliyorum."

Çayırkuşu'nu bulmak için telaşla yola koyuldu. Onu bulunca, "Bıldırcın'ın ailesini taşımak için yardıma ihtiyacı var," dedi, "sanırım çözüm senin kocaman ayakların."

Çayırkuşu Bıldırcın'ın başına gelenleri duyduğunda hemen yardım etmeyi kabul etti. Bıldırcın'ın yuvasına uçtu. Ayaklarının Bıldırcın'ın yumurtalarını tutup kaldırmak için yeterli büyüklükte olduğunu gördü. Çayırkuşu dikkatlice Bıldırcın'ın yumurtalarını pençeleyip kaldırdı ve onları uzun otların arasına taşıdı. Bıldırcın orada yeni bir yuva yaptı, kısa bir süre sonra da yumurtaları çatladı. Çayırkuşu sevimli yavrularına bakan Bıldırcın'ı izlerken kendi kendi-

ne düşündü: "Ayaklarım büyük ve çirkin olabilir, ama bir işe yaradılar. Onlardan utanmamalıyım!"

Böylece Çayırkuşu uzun otların arasından çıktı, şarkı söylemeye başladığı ağaç tepelerine geri uçtu. Bugün de şarkı söylemektedir ve sesi hâlâ öyle güzeldir ki, herkes durup onu dinler.

ÇOCUK VE EŞEĞİ

Görgü kurallarıyla ilgili kitaplar, temel kurallarından birinin küçük parçayı alıp büyüğü başkalarına bırakmak olduğunu söyler. Çocuklarımıza bunu öğütleyebiliriz, fakat onların İspanya'nın güneybatısından gelen bu hikâyeyi okuduktan sonra bu öğüdünüzü daha iyi hatırlayacaklarından emin olabilirsiniz.

Bir zamanlar tek çocuğuyla yalnız başına yaşayan çok fakir bir kadın vardı. Günün birinde çocuk, yalnızca on yaşında olmasına rağmen, iş aramaya karar verdi. "Anne," dedi, "izin ver, gidip iş arayayım."

Annesi izin veremezdi, çünkü çocuk çok küçüktü. Ama oğlan gitmesi ve iş arayıp annesine yardımcı olması gerektiğini söyleyerek ısrar etti. Öylesine diretti ki annesi sonunda yumuşadı. Küçük cesur oğlu için gerekli olacak şeyleri bir çantaya koydu, dualar etti ve onu uğurladı. Çocuk eşyalarını eşeğine yükledi ve iş aramak üzere yola koyuldu. Ne yöne gideceğini bilmiyordu, bu yüzden evden uzaklaşana kadar sağda solda dolandı durdu.

Fakat çocuğun koruyucu azizesi olan Bakire Meryem ve annesinin duaları ona rehberlik etti. Yolda mavi giysili bir kadınla karşılaştı.

"Nereye gidiyorsun, oğlum?" diye sordu aslında Kutsal Bakire olan kadın.

"Anneme yardımcı olmak için iş arıyorum."

"İyi bir evlatsın, fakat dikkatli olmalısın, çünkü bu yol üzerinde sana zarar verebilecek pek çok kötü adam var," diye uyardı kadın.

"Bana zarar veremezler," diye cevap verdi çocuk, "çünkü benden çalabilecekleri hiçbir şey yok."

Bakire gülümsedi: "Madem yola devam etmeye kararlısın, şu üç elmayı al. Ne zaman seninle birlikte yolculuk etmek isteyen birine rastlarsan, bir elmayı ortasından ikiye böl, fakat bir yarısı daima diğerinden daha küçük olsun. Bu kişiye her iki yarımı da uzat, eğer büyük parçayı alırsa bu kişiyi asla arkadaşın olarak görme. O kötü bir insandır ve sana zarar verebilir. Ama küçük parçayı alan kişi güvenebileceğin iyi bir arkadaş olacaktır."

Çocuk üç elmayı ceketinin cebine tıkıştırdı ve yoluna devam etti. O akşam, birlikte yol alıp alamayacaklarını soran bir adamla karşılaştı, adamın teklifini kabul etti. Dinlenmek için durduklarında çocuk bir yarısını diğerinden küçük olmasına özen göstererek elmalardan birini ikiye böldü. Her iki parçayı da adama uzattı. Adam büyük parçayı aldı.

Bu iyi bir arkadaş değil, diye düşündü çocuk. Haklıydı, çünkü adamın niyeti çocuk uyur uyumaz eşeği çalmaktı.

Çok yorgun olmasına karşın çocuk o gece uyumadı. Adamın uyuduğundan emin olduğunda ise sessizce kalkıp eşyalarını topladı ve telaşla eşeğine doğru koştu. Küçük eşeğini yükleyip hızla oradan uzaklaştı.

Hırsız, eşeği çalmak için uyandığında hem çocuğun hem de eşeğin gitmiş olduğunu gördü. Şansına lanet okuyup çocuğun niyetini nasıl anladığına şaşırdı.

Yolculuğunun sonraki kısmında çocuk bir başka adamla daha karşılaştı. Adam, aynı yöne gittiklerine göre birlikte yolculuk etmeyi önerdi. Çocuk kabul etti. O gece yine bir yarısının diğerinden küçük olmasına özen göstererek ikinci elmayı ortasından böldü. Yabancıya uzattı, adam hemen büyük parçayı aldı. Böylece çocuk onun dikkat edilmesi gereken bir başka sinsi kişi olduğunu anladı.

O gece adam uykuya dalar dalmaz çocuk sessizce kalktı ve küçük eşeğinin bağlı olduğu yere gitti. Eşyalarını topladı; hırsız uyanıp kendisini kötü niyetiyle baş başa bulana kadar çok uzaklara gitmişti.

Hemen ertesi gün yaşlı bir adamla karşılaştı.

"Nereye gidiyorsun oğlum?" diye sordu yaşlı adam.

"İş aramak için şehre gidiyorum," diye cevapladı çocuk.

"Bu yolda birçok hırsız vardır. Sana zarar verebilirler."

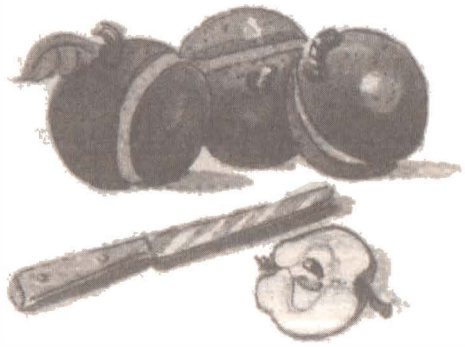
"Bana zarar veremezler," dedi çocuk, "çünkü annemin duaları ve Kutsal Bakire Meryem beni korur."

"Pekâlâ evlat," diyerek başını salladı yaşlı adam. "Ben de aynı yönde gidiyorum. Neden birlikte yolculuk etmiyoruz?"

Çocuk kabul etti ve yola birlikte devam ettiler. O akşam bir kamp yerine ulaştıklarında çocuk son elmayı yine bir yarısı diğerinden daha küçük olacak şekilde ikiye böldü. Elmaları yaşlı adama uzattı, adam küçük parçayı aldı.

Böylece çocuk yaşlı adamın birlikte yolculuk edilebilecek iyi bir arkadaş olduğunu anladı. O gece güvenilir bir yoldaş bulmuş olmanın rahatlığıyla uyudu. Uyandığında güneş bir mızrak boyu yükselmişti. Gözlerini ovuşturdu ve etrafına bakındı, ama yaşlı adam görünürlerde yoktu.

Çocuk uyku tulumundan çıkıp küçük eşeğini aramaya koştu. Çayıra indiğinde hem yaşlı adamın hem de eşeğinin orada olduklarını gördü. Adam küçük eşeği daha iyi otların olduğu yere götürmüştü. O günden sonra birlikte yolculuk edip iyi arkadaş oldular. Sonunda çocuk iş bulup annesine para da yolladı.

KESELİFARE'NİN İKİLEMİ

Bu hikâyeyi Jackie Torrence'a, bir arkadaşının ihanetinden dolayı hayal kırıklığı yaşayan büyükannesi anlatmış. Büyükannesi, bazı insanların doğasında nankörlük olduğunu öğrenmek acı verici bir ders olsa da, bu tip hikâyelerin kendisini rahatlattığını söylüyormuş.

Hayvanların konuşabildiği eski günlerde yaşlı bir Keselifare yaşardı. İyi bir arkadaştı. Neden mi? Çünkü hiç-bir yaratığın başını belada görmekten hoşlanmazdı. Daima birilerine yardım ederdi, başkaları için bir şeyler yapardı.

Her gece bir hurma ağacına tırmanır, kuyruğuyla asılır ve tüm gece orada uyurdu. Ve her sabah ağaçtan iner ve güneşlenmek için yoldan aşağı yürürdü.

Yine bir sabah yürürken yolun ortasında kocaman bir delikle karşılaştı. Evet, Keselifare kardeş iyi kalpli ve ki-bardı, fakat aynı zamanda meraklıydı da. İşte bu yüzden deliğin yanına gidip içine baktı. Birdenbire geri çekildi, çünkü deliğin dibinde sırtının üstünde bir tuğlayla Yılan kardeş yatmaktaydı.

Keselifare kardeş kendi kendine, "En iyisi buradan gitmek, çünkü yaşlı Yılan kardeş rezilin, alçağın, soysuzun tekidir,hem burada oyalanacak olursam beni ısırabilir," dedi.

Böyle düşünüp yoluna devam etti.

Fakat Yılan kardeş, onu görmüştü, seslenmeye başladı.

"Yardım et bana, Keselifare kardeş."

Keselifare kardeş durup arkasına baktı. Kendi kendine, "Yılan kardeş beni çağırıyor," dedi. "Ne istiyor acaba?"

Evet, Keselifare kardeş iyi kalpli birisiydi, bu nedenle deliğin olduğu yere döndü, eğilip Yılan kardeşe baktı.

"Beni çağıran sen miydin? Ne istiyorsun?"

Yılan kardeş delikten yukarıya bakıp şöyle dedi, "Epeydir sırtımda bu tuğlayla bu deliğin içindeyim. Bana yardım eder, onu sırtımdan alır mısın?"

Keselifare kardeş düşündü.

"Beni dinle Yılan kardeş. Seni tanırım. Sen rezilin, alçağın, soysuzun tekisin. O deliğe inip tuğlayı sırtından alsam beni anında sokarsın.."

Yaşlı Yılan kardeş tıslad.

"Ne biliyorsun? Belki de sokmam. Belki de sokmam. Belki de sokmaaaaaaam."

Keselifare kardeş, "Aslında sana güvenim yok," dedi. "Bilemiyorum. Düşünmek için bana zaman vermelisin."

Keselifare kardeş böyle söyleyip düşünmeye başladı; Düşünürken bir ağaca gözü takıldı, kurumuş bir dal gör-

müştü. Ağaca tırmandı, dalı kırdı ve bu dalı kullanıp Yılan kardeşi tuğladan kurtardı. Ardından yoluna devam etti.

Keselifare kardeş gene bir ses duyduğunda yaşlı Yılan kardeşten uzaklaştığını düşünmekteydi.

"Bana yardım et Keselifare Kardeş."

Keselifare kardeş kendi kendine, "Ah, hayır, yine o," dedi.

Fakat çok iyi kalpli olduğundan geri döndü, deliğin ağzına geldi ve orada durdu.

"Yılan kardeş, beni çağıran sen miydin? Şimdi ne istiyorsun?"

Yaşlı Yılan kardeş dışarı bakıp tısladı.

"Epeydir buradayım, biraz zayıf düştüm, yukarıya tırmanamıyorum. Beni buradan yukarı çeker misin?"

Keselifare kardeş düşündü.

"Şimdi, bir dakika bekle bakalım. Eğer bu deliğe girip seni kaldıracak olursam beni şak diye sokarsın.."

Yılan kardeş tısladı.

"Ne biliyorsun? Belki de sokmam. Belki de sokmam. Belki de sokmaaaam."

Keselifare kardeş, "Bilemiyorum," dedi, "düşünmek için bana zaman vermelisin."

Keselifare Kardeş böyle söyleyip düşündü.

Delikten içeri bakınca kuru dal gözüne ilişti. Dalı yaşlı Yılan kardeşin altına itti ve onu deliğin dışına çekti, havaya kaldırdı ve yılanı uzun otların üzerine fırlattı.

Keselifare kardeş bunları yaptıktan sonra gene koşar adım yola koyuldu..

Gene bir ses duyduğunda yaşlı Yılan kardeşten uzaklaştığını düşünmekteydi.

"Bana yardım et, Keselifare kardeş."

Keselifare kardeş, "Bu yine o," dedi kendi kendine.

Fakat çok iyi kalpli olduğundan geri döndü, deliğin olduğu yere geldi ve Yılan kardeşi görmek için bakındı. Yılan kardeş olabildiğince yavaş bir biçimde uzun otların arasından süzüldü, yolun öte yanına geçti, yaklaştı ve Keselifare kardeşe baktı.

Sonra tısladı: "O delikte epey kaldım ve güneş nedir görmediğim için biraz üşüdüm. Beni cebine koyup ısıtabilir misin?"

Keselifare kardeş, "Beni dinle Yılan Kardeş," dedi, "seni tanırım. Sen rezilin, alçağın, soysuzun tekisin. Eğer seni cebime koyacak olursam beni ossaat sokarsın."

Yılan Kardeş tısladı.

"Ne biliyorsun? Belki de sokmam. Belki de sokmam. Belki de sokmaaaam."

"Hayır, hayır, Yılan Kardeş. Seni tanırım. Bunu yapmayacağım."

Fakat Yılan kardeş ile konuşurken ona yakından bakma fırsatı bulmuştu bizim Keselifare kardeş. Orada acınacak halde yatmaktaydı ve Keselifare Kardeş'in kocaman kalbi yaşlı Yılan kardeş için çarpmaya başladı.

"Tamam," dedi, "üşümüş olmalısın. Sadece bu seferlik seni cebime koyacağım."

Yılan kardeş sessiz ve hareketsiz yatıyordu; öyle sessiz ve hareketsizdi ki, Keselifare kardeş onu cebinde taşıdığını neredeyse unutmuştu. Ama Yılan kardeş sürünmeye başladı ve dönüp Keselifare kardeşe tısladı.

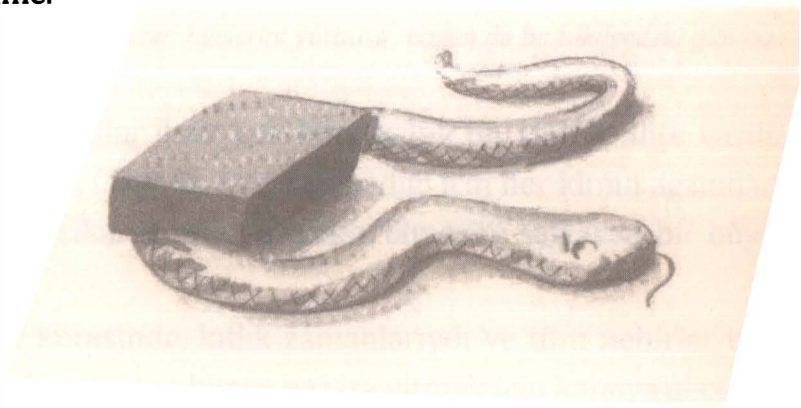
"Seni sokacağım."

Fakat Keselifare kardeş şöyle dedi: "Dur bir dakika. Neden beni ısıracakmışsın? Tuğlayı sırtından aldım, seni o delikten çıkardım ve ısınman için cebime koydum. Neden beni ısıracakmışsın?"

Yılan Kardeş tısladı.

" Cebine koymadan önce benim bir yılan olduğumu biliyordun."

İşte böyle. Kendi işinde gücündeyken bir sorunla karşılaşırsan, o sorun başına dert açmadığı sürece onunla ilgilenme.

ANNANCY VE TATLI PATATES YIĞINLARI

Bu Afrika Amerika hikâyesi 1890'larda kaydedilmiştir. Hikâye ünlü Afrikalı hilebaz örümcek Annancy'nin hayret verici oburluğunu anlatır. Annancy, Kuzey Amerika'da anlatılan hikâyelerde hâlâ önemli bir karakterdir. Bazı yerlerde ismi Nancy olarak geçer, böylece karakter dişil bir özellik kazanır. Diğer kültürlerdeki hilebazlar gibi Annancy de, bir yandan dünyayı gezmekte, bir yandan canı ne isterse onu yapmaktadır. Bazen hilelerini yutturur, bazen de bu hikâyedeki gibi başarısız olur.

Uzun yıllar önce çok kötü kalpli bir cadı kraliçe vardı. Adı Beş'ti, fakat bu ismi sevmediği için her kimin ağzından Beş lafı çıkarsa onun oracıkta ölmesini sağlayan bir büyü yaptı.

Bir keresinde, kıtlık zamanlarıydı ve tüm nehirler taşmıştı. Bu yüzden kimse pazara gitmek için karşıya geçemiyordu. Annancy de çok acıkmıştı, aklına bir cinlik geldi, gi-

dip nehir kenarında beş adet tatlı patates yığını oluşturdu. Aynı yere küçük sevimli bir ev de inşa etti.

Nihayet yağmur mevsimi sona erdiğinde insanlar su almak için nehire gelmeye başladılar. O zamana kadar Annancy de çok ama çok acıkmıştı. Kim gelirse ona şöyle sesleniyordu:

"Yalvarırım, burada kaç tane tatlı patates yığını var, söyleyin bana, ben iyi sayamıyorum da."

Ve iyi kalpli insanlar tatlı patates yığınlarının olduğu yere bakıp sayıyorlardı:

"Bir, iki, üç, dört, beş." "Beş" der demez düşüp ölüyorlar, Annancy de onları afiyetle yiyordu!

Günler günleri kovaladı. Annancy rahat ve bolluk içinde yaşıyordu, ta ki pazara gitmekte olan Beçtavuğu gelene kadar. Onu gören Annancy şöyle dedi:

"Ah, Bayan Beçtavuğu! Size yalvarırım, tatlı patates yığınlarını benim için sayın. Birkaç yığın yaptım, ama tam olarak kaç tane, bilemiyorum. Haydi, sayıp bana söyleyin!"

Bu sözler üzerine Beçtavuğu tatlı patates yığınlarının olduğu yere geldi. Gidip birisinin üzerine oturdu ve şöyle dedi:

"Bir, iki, üç, dört yığın görüyorum, birinin de üstünde oturuyorum!"

"Ah, hayır!" dedi Annancy, "doğru saymıyorsun!"

Bunun üzerine Beçtavuğu tekrar saydı: "Bir, iki, üç, dört tane görüyorum, birinin de üstünde oturuyorum!"

Annancy yine seslendi: "Ah, hayır! Doğru dürüst saymıyorsun!"

Sonunda Beçtavuğu, "Peki nasıl saymalıyım sence?" diye sordu.

Annancy saydı, "Bir, iki, üç, dört, b-e-ş! –beş!"

Beş der demez düşüp öldü ve Beçtavuğuna yem oldu.

Demek ki neymiş: Fazla tamah göz çıkartırmış.

BİLGECE SÖZLER

Bu İspanyol hikâyesinin neredeyse aynısı Kentucky'deki İtalyan göçmenleri arasında da anlatılmaktadır, bir benzerine de İrlanda'da rastlanmıştır. Başta anlamsız görünen şeyler biraz deneyimin ardından anlam kazanırlar.

Bir zamanlar üç yoksul adam vardı. İkisinin ailesi genişti, fakat üçüncüsünün yalnızca karısı ve papazlık eğitimi alan bir oğlu vardı. Bir gün üç arkadaş, yaşadıkları küçük köylerinin yoksulluğu ve ailelerinin geçimi konusunda konuşurken yapılacak en iyi şeyin kurak tarlalarını terk edip şehirde iş aramak olduğuna karar verdiler. Yanlarına birazcık azık aldılar, iş aramak üzere yola düştüler.

Bir süre yol aldıktan sonra yaşlı bir adamla karşılaştılar. Adam onlara nereye gittiklerini sordu. Üç arkadaş durumu açıklayıp iş aradıklarını söylediler.

"Güzel," dedi yaşlı adam, "size bir teklifte bulunacağım. Hangisini almak istersiniz: bir çuval dolusu para mı, yoksa

hayatınız boyunca size yol gösterecek üç adet bilgece öğüt mü?"

Adamların ikisi hiç tereddütsüz, "Tabii ki parayı alırız," dediler.

Tek oğlu olan adam bir süre düşündü ve sonunda şöyle dedi: "Ben bilgece öğütleri almak isterim."

Yaşlı adam iki adama parayla dolu birer çuval verdi. Ardından üçüncüye döndü ve şöyle dedi:

"Bilmediğin yola sapma. Seni ilgilendirmeyen şeyler hakkında soru sorma. Görüp işittiklerinden hemen bir sonuca varıp aceleyle davranma."

Bunları söyleyip üç adama veda etti ve gözden kayboldu. Yaşlı adam gözden kaybolur kaybolmaz, parayı seçmiş olan iki adam üçüncüye dönüp haykırdılar: "Ah, ne aptalca bir iş yaptın! O öğütlerin sana ne faydası olacak ki?"

Adam gülümsedi. Yaşlıların öğütlerinin hafife alınmaması gerektiğini biliyordu. "Belki de bu üç öğüt, sizin aldığınız paradan daha çok işime yarar. Ayrıca servetimi memnuniyetle paylaşırım, dolayısıyla ilk öğüdü size karşılıksız veriyorum: Eve dönerken, *bilmediğiniz yola sapmayın.*"

"Hıh! Sen ne bilirsin!" diye cevap verip gülmeye başladılar. Eve daha çabuk varmak için, herkesin kullandığı yol yerine, ormanın içinden geçen bir patikadan gitmeye karar verdiler. Ormanda hırsızların saldırısına uğradılar. İki adamı da öldüren hırsızlar para çuvallarını alıp kaçtılar.

Öğütleri alan adam büyük bir çiftlik eviyle karşılaşana kadar yolculuğuna devam etti. Gece çiftlikte kalıp kalamayacağını sordu. Çiftlik sahibi onu içeriye davet etti, önüne bir kap yemek koydu. Yemekten sonra da onu karısıyla tanıştırdı. Kadın çok zayıftı, neredeyse bir deri bir kemikti. Adam, kadının neden bu kadar zayıf olduğunu soracaktı ki, hayatında ona rehberlik edecek ikinci öğüdü hatırladı, kendine hâkim olup sustu. Bir süre sonra adam çiftlik sahibinden iş istedi ve isteği karşılıksız kalmadı.

Çiftlik sahibi pek çok arazi ve uşağa sahip zengin bir adamdı. Tüm hayatı boyunca yalnızca kendi işine bakan birisiyle hiç karşılaşmamıştı. Karısını kim görürse görsün, herkes onun neden bu kadar zayıf olduğunu sorardı kendisine. O da çok kızar ve onları evinden kovardı. Eğer çok öfkelenmişse onları öldürtürdü. Uşaklarına, karısını yemek artıklarıyla, kemikle ve kuru ekmek parçalarıyla beslemelerini tembihlemişti. Zavallı kadıncağız işte bu yüzden çöp gibi kalmıştı. Onun neden bu durumda olduğunu sormayacak birisi ile karşılaşana kadar karısına daha iyi şartlar sağlamamaya yemin etmişti. Üstelik, eğer böyle birisiyle karşılaşırsa, tüm mal varlığını ona bağışlayacaktı.

Durum böyle olunca, ev sahibi şöyle düşündü: şu yeni adam işlerime hiç burnunu sokmuyor, acaba neden, bir sorayım.

"Neden karımın bu haliyle ilgili hiçbir soru sormuyorsun bana?" diye sordu işçisine.

"Efendim," diye cevap verdi adam, " karıkoca arasındaki şeyler ancak kendilerini ilgilendirir, üstüme vazife olmayan şeyler hakkında soru sormam."

"Ağzına sağlık," dedi çiftlik sahibi, "sonunda başkalarının hayatına karışmayan bir adam buldum. Bugünden sonra sahip olduğum her şey senin, ben de karımdan beni bağışlamasını dileyip, bundan sonra ona iyi bir koca olacağım."

Zengin adam sahip olduğu her şeyi işçisine verdi. Ardından karısı ile birlikte bir başka şehre taşındı. Artık kocaman bir çiftlik evine sahip olan adam gidip ailesini yanına getirmeye karar verdi. Hazırlıklar yaptı, silahını doldurup yanına aldı ve evine doğru yola çıktı.

Uzun zamandır yoldaydı, evine vardığında karısına sürpriz yapmayı düşünüyordu. Pencereye gidip içeriye bir göz attı. Gördüğü şey karşısında birden kan beynine sıçradı! Genç bir papaz karısına sarılmıştı. Hemen karısını öldürmeyi düşündü, silahını almak üzere elini beline attı. Tam o sırada üçüncü öğüdü hatırlayıp kendisini sakinleştirdi. İyice yaklaşıp kulak kabarttı. Karısı genç papazla ko-

nuşmaktaydı. İşte o anda genç adamın oğlu olduğunu anladı.

Üçüncü öğüt de işine yaramıştı. Eve girip ailesini selamladı. Hepsi sevinçten deliye dönmüştü. Çiftlik sahibinin bıraktığı servet karıkocanın hayatlarının geri kalanını huzur içinde geçirmeleri için gerekenden çok fazlaydı.

İşte dinlediniz hikâyemi
Yapmanız ve yapmamanız gerekenleri
Karısına kötü davranan beyleri.
Beğenmediyseniz benimkini
Anlatın kendi hikâyenizi!

İNSANLAR NEDEN ÇALIŞMAK ZORUNDA?

Bu Afrika Amerika hikâyesi modern Amerikalılara çevreye karşı bencilce davranmak konusunda uyarıcı bir mesaj vermektedir. Mitolojik özellikler barındıran çok eski bir hikâye olmasına rağmen, çevreye karşı modern tavrımız düşünüldüğünde, güncelliğinden hiçbir şey yitirmemiştir.

Gökyüzü yeryüzüne çok yakındı. Gerçekten, kolunuzu havaya kaldırsanız ona rahatlıkla erişebilirdiniz. Kim ne zaman acıksa, tek yapması gereken elini uzatmak, gökyüzünden bir parça koparıp yemekti. Dolayısıyla hiç kimse çalışmak zorunda değildi.

Evet, bir süre her şey yolunda gitti, ama bazen insanlar yiyebileceklerinden fazlasını koparıyorlar, yiyemediklerini de yere atıyorlardı. Yine de, gökyüzü öylesine büyüktü ki, herkese fazlasıyla yetiyordu. Gerçekten, ihtiyaç duyulandan biraz fazlası koparılsa, ne olurdu ki?

Belki insanlar için bu sorun değildi, ama gökyüzü için büyük bir sorundu. Yarısı yenmiş bir artık gibi yere atıldı-

ğını görmek gökyüzünü kızdırıyordu. İşte bu yüzden bir gün gökyüzü şöyle dedi: "Ey insanlar, bana bakın! Bunu yapamazsınız! Karnınız her guruldadığında benden bir parça koparıyor, küçük bir ısırık alıyor, sonra da kalanını atıyorsunuz. Hemen şimdi buna bir son vermezseniz o kadar uzağa gideceğim ki, bir daha kimse bana dokunamayacak. Anladınız mı?"

Evet, insanlar anlamıştı. Aslında, oldukça korkmuşlardı, bir süre hiç kimse gökyüzünden yiyebileceğinden fazla parça koparmadı. Ama daha sonra verdikleri sözü unutmaya başladılar. Günün birinde, bir adam gelip kırk kişiyi bir ay boyunca beslemeye yetecek kadar büyük bir parça kopardı. Birkaç küçük ısırık aldı, kalanınıysa omzunun üzerinden arkaya attı, sonra da görebileceğiniz en mutlu ve vurdumduymaz haliyle bayırdan aşağı yürüdü. Olan biteni gören gökyüzü hiçbir şey söylemedi, fakat büyük bir gürültüyle kendisini olabildiğince yukarıya çekti, çok çok yukarılara...

İnsanlar ne olup bittiğini fark ettiklerinde ağlamaya ve gökyüzüne geri gelmesi için yalvarmaya başladılar. Bir daha bu şekilde davranmayacaklarına söz verdiler, fakat gökyüzü hiçbir şey duymuyormuş gibi davranıyordu.

Ertesi gün, insanların yemeye hiçbir şeyleri yoktu. Karınlarını doyurmak için gidip çalışmak zorunda kaldılar; işte insanların her gün çalışmalarının sebebi budur.

TÍO CONEJO VE KASIRGA

Masalların bir kültürden diğerine izini sürmek neredeyse imkânsızdır ve bu hikâye bunun neden böyle olduğunu açıklamaktadır. Bir Latin hikâyesi olmasına karşın, kökleri orijinal Tavşan Kardeş hikâyelerine dayanır. (İspanyolca'da Tío Conejo "Tavşan Amca" anlamına gelir.) Anlatıcı Mary Ann Brewer, bu hikâyenin kasırgaların yaygın olduğu pek çok yerde popüler olduğunu söylemektedir: Meksika'da, Teksas'da, Kuzey Carolina'da ve Karayipler'de. Nerede yaşarsa yaşasın, ister Tavşan Amca, ister Tavşan Kardeş, isterse de sadece Tavşan diye anılsın, ormanın bu en zayıf hayvanı sadece kendisini korumaktan fazlasını yapan klasik bir hilebazdır. Tío Conejo kaçma fırsatını bulduğunda bile öcünü almaktan geri kalmaz.

Uzun zaman önce, ormandaki tüm hayvanlar birbirleriyle iyi geçiniyorlardı, aralarında sadece biri oyunbozanlık ediyordu: daha çok Bay Kaplan olarak bilinen kaplandı bu. Bay Kaplan pençelerini geçirebildiği tüm küçük hayvanları yemeye yemin etmişti. Tío Conejo olarak tanınan Tavşan'ı kovalamayı çok severdi.

Fakat Tío Conejo hızlı ve zekiydi. Yavaş hareket eden ve kolayca aldanan Bay Kaplan'a oyunlar oynamaktan hoşla-

nırdı. Tío Conejo'nun asma çubuklarını yapraklarından temizleyip bir halat yaptığı zaman olduğu gibi. Hava sıcaktı ve güneş pırıl pırıldı. Tío Conejo arkasından birisinin sinsice yaklaştığının farkında değildi. Elbette en sevdiği düşmanı, aptal kedi Bay Kaplan'dı yaklaşan.

"İşte, Tío Conejo, seni yakaladım. Artık ölü bir tavşansın!"

Bay Kaplan çok yakındaydı. Tío Conejo kaçacak zamanı olmadığını anlamıştı. Hızlı düşünmeliydi. "Peki, Bay Kaplan. Beni hemen ye o zaman. Zaten olanlar olduğunda buralarda olmak istemiyorum!" deyip korkuyla gözlerini açtı.

"Ne olacakmış ki, Tío Conejo?"

"Ah, Bay Kaplan, duymadınız mı? Berbat bir kasırga yaklaşıyor. Ha geldi, ha gelecek. havanın aniden sıcaklaması bu kasırganın habercisi."

"Kasırga mı? Kasırgaları hiç sevmem!" diye söylendi Bay Kaplan, keyifsiz bir sesle.

"Kasırgaları sevmediğinizi biliyorum. Ben de sevmem. İşte bu nedenle bir halat yapmaya çalışıyordum. Kendimi bir yere bağlayayım ki kasırga koptuğunda uçmayayım." Tío Conejo halatı incelemesi için Bay Kaplan'a uzattı.

"İyi fikir, Tío Conejo. Ama biraz bekle! Önce beni bağlamanı istiyorum. Ben de uçmak istemem."

"Ah, Bay Kaplan, ne akıllısınız! Bakalım sizi bağlamak için ne bulabiliriz." Bay Kaplan'ın pençesini tutan Tío Conejo'nun gözleri yuvalarında dönüyordu, birlikte ormanın içine yürüdüler.

Tío Conejo aniden durup şöyle dedi: "Ah, Bay Kaplan, şu kocaman demirhindi ağacına bir bakın. Bahse girerim pek çok kasırgadan sapasağlam çıkmıştır. Haydi, sizi buraya bağlayalım!"

"Tamam, ama sıkı bağla," diye cevap verdi Bay Kaplan.

"Evet... sizi sıkı, çok sıkı bağlayacağım!" derken Tío Conejo gülmemek için kendini zor tutuyordu.

Böylece Tío Conejo Bay Kaplan'ı asma çubuklarından yaptığı uzun halatla demirhindi ağacına bağladı. Halatı defalarca doladıktan sonra sordu: "Yeterince sıkı mı Bay Kaplan, yeterince sıkı mı?"

Ama Bay Kaplan sıkıca bağlandığından pek emin değildi... "Biraz daha sık Tío Conejo," dedi.

Bunun üzerine Tío Conejo halatı iki eliyle kavrayıp tüm gücüyle çekti. "Yeterince sıkı mı şimdi?"

Bay Kaplan'ın neredeyse gözleri yuvalarından fırlayacaktı. "Yeterince sıkı!" demeyi başardı. Ama halatın ucuna bakmasıyla birlikte neye uğradığını şaşırdı: Tío Conejo'nun yerinde yeller esmekteydi!

Bay Kaplan elbette ki ormanın en sevilen hayvanı değildi. Bu yüzden kendisini çözecek birini bulması ertesi güne kadar mümkün olmadı. Sonunda bir maymun çiftini kendisini çözmeye ikna etti. İplerden kurtulur kurtulmaz maymunlardan birini yakalayıp ağzına atmak üzereydi ki, ağacın tepesinden gelen bir ses duydu.

"Hah, hah, hah! Maymunlar öyle yenmez Bay Kaplan. Bir maymun nasıl yenir, biliyor musunuz?"

"Şey, maymun nasıl yenir bildiğimi sanıyordum."

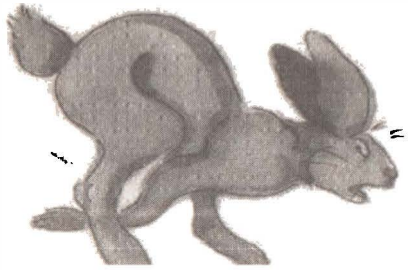
"Hayır, Bay Kaplan. Maymunu havaya atmalı, gözlerinizi kapatıp ağzınızı açmalısınız, böylece maymun ağzınızın içine düşer. Siz de afiyetle yersiniz."

Bay Kaplan omuzlarını silkti. "Tamam," dedi. Başını kaşıyıp, gözlerini kapattı. Tavşanın söylediklerini kendi kendine tekrarlarken maymunu havaya attı. Fakat maymun bir ağacın dalını yakalayıp kaçıverdi.

Tío Conejo ağaçta beklemekteydi. Elinde kocaman bir demirhindi tohumu vardı. Planladığı gibi kocaman tohumu Bay Kaplan'ın açık ağzından içeri fırlattı. Ah, zavallı Bay Kaplan, korkunç durumdaydı. Öksürüyor, tıksırıyor, nefes almaya çalışıyordu. Sonunda demirhindi tohumunu çıkarmayı başardı. Tío Conejo'nun adını haykırarak doğru ormana koştu.

Bazı insanlar onun hâlâ orada olduğunu söylerler; sık, yeşil Latin Amerika ormanlarında hımbıl, aptal ve sinirli bir kocaman kedi vardır hâlâ. Onun Tío Conejo'ya seslenerek ormanda koştuğunu duyabileceğinizi anlatırlar. "Tío Conejo, günün birinde seni yakalayacağım! Sen ölü bir tavşansın! Sen ölü bir tavşansın!"

Tío Conejo'nun cevabını ise asla duyamazsınız. Hiçbir yerde bulamazsınız onu, çoktan gözden kaybolmuştur!

KIR KURDU BEYAZ ADAMI ALDATIYOR

Masalların eğlendirici özelliklerinin ötesinde daima bir işlevleri de vardır. Örneğin, Tavşan Kardeş hikâyeleri Afrikalı Amerikalı köle kültüründe isyan etmek için kurnazca yollar bulmakta yol gösterici olmuştur. Beyazlar gittikçe artan bir tehdit oluşturmaya başladığında da bazı Kızılderili hikâyeleri aynı işlevi üstlenmişlerdi. Beyaz adamı hedef alan bu hikâyede de aynı motifle karşılaşıyoruz.

Kendisine yaklaşan at sırtındaki adamı gördüğünde Kır Kurdu yolda yürüyordu. Adam iyice yaklaşınca Kır Kurdu onun bir beyaz olduğunu gördü. Gözünü dikip adama baktı, onu bir şekilde kandırmayı düşündü..

Adam Kır Kurdu'na işaret edip, "En zeki kır kurdunu arıyorum," dedi, "herkesi kandıran şu zeki yaratık sen misin yoksa?"

Kır Kurdu, "Hayır, ben değilim," diye cevap verdi.

Ama beyaz adam ısrar ediyordu: "Sen şu insanları kandıran yaratıksın." Kır Kurdu bahsettiği zeki yaratık olmadığını söylemeye devam etti. "Çabuk ol öyleyse," dedi beyaz adam, "kandır beni; bir hikâye uydur."

Kır Kurdu onu şöyle cevapladı: "Ah, ben o tür bir yaratık değilim. Sadece insanlar beni öyle çağırıyor."

Beyaz adam, "Seni tanıyorum," dedi, "haydi şöyle bir boy ölçüşelim."

Sonunda Kır Kurdu pes etti, "Doğru, ben o'yum," dedi. "Ama insanları kandırmak için kullandığım ilaçlar evde. Batıda, çok gerilerde kaldı. Gidip getirmem çok uzun zaman alır."

"Olsun," dedi beyaz adam, "git, getir."

"Çok yorgunum. Uzun yoldan geliyorum," diye cevap verdi kır kurdu. "Eğer boy ölçüşmek istiyorsan, atını ödünç ver de gidip ilaçlarımı getireyim."

Adam atından indi ve "Tamam," dedi, "git, ilaçlarını al."

Kır Kurdu yerden küçük bir değnek aldı ve ata binmek için beyaz adamın yanına geldi. Sanki ata binmeye çalışıyormuş gibi yaparken atı hafifçe dürttü. At huzursuz sesler çıkararak biraz uzaklaştı. "Atın benden korkuyor, çünkü şapkam yok," dedi Kır Kurdu.

"Tamam," dedi adam, "al sana şapkamı da veriyorum."

Kır Kurdu ata binmeye çalışıyormuş gibi yaparken hayvanı tekrar dürttü. "Atın benden korkuyor, çünkü ceketim yok," dedi bu kez. Beyaz adam ceketini uzattı.

Kır Kurdu atın tekrar huysuzlanıp şaha kalkmasına sebep olunca, "Atın benden korkuyor, çünkü çizmelerim yok," dedi. Adam çizmelerini de verdi.

Kır Kurdu tekrar ata binmeyi denedi, ama atın ürküntüsü devam ediyordu. Bunun üzerine kır kurdu, "Atın benden korkuyor, çünkü pantolonum da yok," dedi. Adam pantolonunu çıkarıp Kır Kurdu'na verdi.

Kır Kurdu atı gene dürtükleyip, "Silahım da yok," dedi. Adam hemen silahını çıkarıp Kır Kurdu'nun omzuna astı. Bu döngü beyaz adam dımdızlak kalana kadar devam etti.

Kır Kurdu beyaz adamın nesi var nesi yok aldıktan sonra atına bindi ve sürdü. Beyaz adam çırılçıplak ortada kalmıştı. Kır kurdu biraz uzaklaştıktan sonra durdu, kafasını geriye çevirip şöyle seslendi: "Gördün mü beyaz adam, işte şimdi kafana dank etmiştir herhalde. Ben akıllı bir kır kurduyum, insanları da böyle kandırırım." Beyaz adam "Geri dön!" diye bağırıp çağırdı, ama nafile. Kıl kurdunun umurunda bile değildi, atını mahmuzladı, kısa süre içinde de gözden kayboldu.

"FATİH"-KOCA JOHN

Koca John, Tavşan Kardeş'in insan versiyonudur, ünlü hilebazın tüm yeteneklerine, hatta daha fazlasına sahiptir. Gerçekten yaşadığına dair kesin bir kanıt olmamasına rağmen Koca John ile ilgili hikâyeler köleler arasında yaygındı. Bu hikâyeler kölelerin, uğradıkları zulüm karşısında, başvurdukları bir sığınak gibiydi.

Koca John her gece Büyük Evin çatısına çıkar, bacanın bir köşesine sinip evin içinden gelen seslere kulak kabartır, özellikle de Yaşlı Efendisi'nin ne söylediğini pür dikkat dinlerdi. Bu şekilde neler olup biteceğini öğrenme fırsatı olurdu. Eğer Yaşlı Efendisi'nin ertesi gün domuz avına gideceğini duyarsa, yatağına çekilmeden önce diğer zencilere, "Yarın, domuz avlıyoruz," derdi.

"Bunu nerden biliyorsun?" diye sorarlardı.

"Biliciyim ben," derdi Koca John, "gözümden hiçbir şey kaçmaz."

Ertesi sabah Yaşlı Efendi gelip tüm zencilere büyük bir domuz avı için hazırlık yapmalarını söylediğinde Koca

John'un gerçekten bir bilici olduğuna kanaat getirdiler. O andan sonra söylediği her şeye de gözleri kapalı inandılar.

Günün birinde Koca John, Büyük Ev'in arkasında dolanırken hanımının leğendeki suyu boşalttığını, pırlanta yüzüğünün de suyla birlikte yere döküldüğünü gördü. Ne var ki, Koca John eğilip alana kadar, bir hindi yüzüğü kapıp yutuverdi.

Az sonra evde kayıp yüzük yüzünden kıyametler koptu. Bunu gören Koca John, efendisine gidip yüzüğün nerede olduğunu bildiğini söyledi. Yaşlı Efendi, eğer yüzüğü bulabilirse ona küçük bir şişman domuzcuk hediye edeceğine söz verdi. Bunun üzerine Koca John efendisine hindiyi kesmesini, böylece yüzüğü bulacağını söyledi.

Yaşlı Efendi önce tereddüt etti, ama sonra eğer kendisine yalan söylüyorsa Koca John'u öldüreceğini de ekledi. Ardından hindiyi kesti ve... yüzüğü buldu. İşte o günden sonra Yaşlı Efendi de Koca John'un bir bilici olduğuna inanmaya başladı.

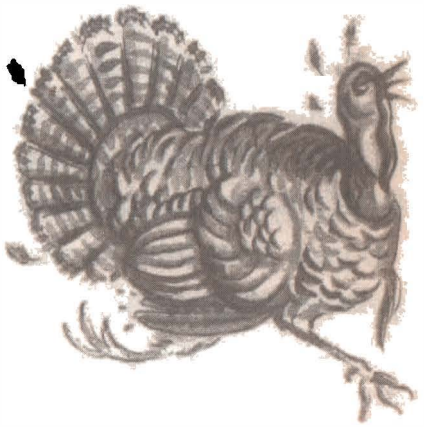
Bir gün Yaşlı Efendi birkaç beyaz arkadaşına olacakları önceden bilen bir zencisi olduğunu söyleyip övünüyordu. Adamlardan biri buna itiraz etti. Bunun üzerine Yaşlı Efendi, "Sizinle yüz altmış bin metrekaresine bahse girerim ki, o bir bilici!" diye iddia etti.

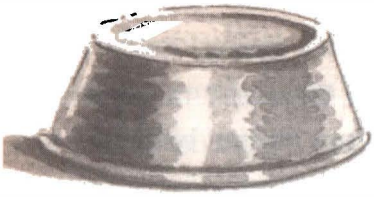
"O kadar eminsen, ne diye kendini paralıyorsun?" diye sordu adam, "neden okkalı bir bahse girmiyorsun? Ben tüm tarlalarım üzerine bahse varım."

"Benim durumumu hesaba katmadan bahse girmek istiyorsunuz," dedi Yaşlı Efendi, "bu bahsi, kaybettiğim zamana değer hale getirelim. Tüm tarlalarımız, üstündeki atlarımız, katırlarımız, domuzlarımız ve her bir zenci için bahse girelim."

Böylece anlaştılar ve o günden başlayarak bir hafta içinde bahsin sonuçlanmasına karar verdiler. Yaşlı Efendi Koca John'u bir kenara çekti ve ona bahisten bahsedip şöyle dedi: "Bu dünyada sahip olduğum ne var ne yok hepsini bu bahiste sana oynadım, eğer kaybedersem kendini ölmüş bil!"

Beklenen gün geldi. Yaşlı Efendi sabah erkenden uyanmıştı. O kadar erken uyanmıştı ki atını kendisi eyerlemek zorunda kalmış, sonra da gidip Koca John'u uyandırmıştı. Koca John bir katıra bindi, birlikte bahse tutuşacakları yere doğru yola çıktılar. Vardıklarında büyük bir kalabalığın meydanda toplanmış olduğunu gördüler; herkes ne olup biteceğini görmek için sabırsızlanıyordu. Diğer bahisçi ruyu soracak olmanın rahatlığı içerisindeydi. Koca John'u meydandan biraz uzaklaştırdılar, sonra geri getirip ona yerde ters çevrilmiş kocaman, eski, kapkara demirden bir çamaşır leğeni gösterdiler. Altında ne olduğunu bilmesini istiyorlardı.

Koca John dışında herkes ğenin altında ne olduğunu liyordu. Yaşlı Efendi eğer yaşamak istiyorsa iyi düşünmesi gerektiğini söylemişti. Herkes merak içinde, çıt çıkarmadan bekliyordu. Koca John leğenin sağına baktı, soluna baktı, bir kaç kez etrafında dolaştı, fakat leğenin altında ne olabileceğine dair en ufak bir fikri yoktu. Terlemeye ve başını kaşımaya başlamıştı, ona bakan Yaşlı Efendi de terlemekteydi. Sonunda Koca John teslim bayrağını çekti, kendisini bekleyen acı sonu düşünüp, "Hah, şimdi papazı buldum işte!" diye söylendi.

Bunu der demez Yaşlı Efendi şapkasını havaya fırlatıp bir çığlık attı. Bir kıyamettir koptu; herkes şaşkınlık içindeydi, çünkü leğenin altında gerçekten de köyün papazı vardı.. Yaşlı Efendi bunu kutlamak için Philadelphia'ya gitti, ama gitmeden önce Koca John'u kölelikten azat etti. Ona yüz dolar verip, çiftliğin başına geçirdi.

Yaşlı Efendi ile hanımı trene bineli çok olmamıştı ki, Koca John tarlalardaki tüm zencilere haber gönderdi: "Efendi Philadelphia'ya gitti, üç hafta burada olmayacak. Çiftliğin yönetimini de bana bıraktı. Herkes Büyük Ev'e gelsin ve gönlünce eğlensin." Davet sürerken de yardımcılarına Efendi'nin domuzlarından bir kaçını kesmelerini söyledi.

O gece Koca John harika bir sofra hazırladı. Beyazların giysilerini ele geçirenler onları giymişlerdi bile. Koca John evin her köşesini karıştırdı, Yaşlı Efendi'ye ait kocaman sallanan sandalyeyi kucakladığı gibi Efendi'nin yatağına

çıkardı. Kurulup oturdu ve herkesi dansa çağırdı. Zavallı görünüşlü iki beyaz içeri geldiğinde koltuğunun altında efendisine ait puro kutusu, ağzında ise iki puro, sandalyesinde bir ileri bir geri sallanıp duruyordu.

"Şu zavallıları buradan çıkarıp ait oldukları mutfağa götürün," dedi Koca John. "Tekrar ön tarafa geçmelerine de izin vermeyin." Sonra da ekledi:

"Kalitesiz hiçbir şeye burada izin yok."

Gelenlerin, kendilerinin yokluğunda onun nasıl davranacağını görmek için geri dönen Yaşlı Efendi ile hanımı olduklarını fark etmemişti. Yüzlerindeki kurumuş çamurları temizlediler ve Koca John'un hâlâ oturmakta olduğu yere geldiler.

"John," dedi Yaşlı Efendi, "ben sana evimi emanet ettim, ama sen purolarımı içtin, domuzlarımı kestin ve bütün zencileri içeri sokup ortalığı alt üst ettirdin. Şimdi seni dışarıdaki hurma ağacına götürüp asacağım. Asılmayı hak ettin, hakkını da alacaksın."

Yaşlı Efendi ip getirmeye gittiğinde, Koca John arkadaşı Ike'ı yanına çağırdı ve "Ike," dedi, "Yaşlı Efendi beni dışarıya çıkarıp hurma ağacına asacak. Senden hemen koşup o hurma ağacına tırmanmanı istiyorum. Yanına bir kutu da kibrit al, Tanrı'dan bir işaret göstermesini her istediğimde birini yakacaksın, tamam mı?"

Bir süre sonra Yaşlı Efendi elinde bir iple geri döndü ve Koca John'u ağaca götürdü. İpin bir ucunu ilmek yapıp Ko-

ca John'un başına geçirdi. İpin diğer ucunu da bir dala fırlattı.

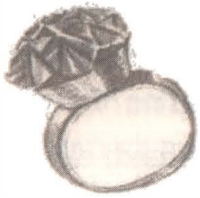
"Senden tek bir şey istiyorum Yaşlı Efendi," dedi Koca John. "İzin ver, ölmeden önce dua edeyim."

"Tamam," dedi Yaşlı Efendi, "ama acele et, çünkü bir zenciyi asmak beni hiç bu kadar üzmedi."

Koca John ağacın altında diz çöküp dua etmeye başladı, "Tanrım, eğer Efendi'nin beni asmasını istemiyorsan bana bir işaret gönder."

Bunu der demez Ike bir kibrit yaktı. Işığı gören Yaşlı Efendi titremeye başlamıştı. Koca John dua etmeye devam ediyordu: "Tanrım, beni astığı için Efendi'yi öldüreceksen eğer, bana bir işaret gönder." Ike bir kibrit daha yakınca Yaşlı Efendi şöyle dedi: "Boş ver John, yeterince dua ettin; tamam, asılmak falan yok!" Ama Koca John durmadı: "Tanrım, Yaşlı Efendi ile tüm ailesini zencileri azat etmedikleri için öldüreceksen, bana bir işaret gönder." Bu kez Ike bir avuç dolusu kibrit yakmıştı, bunu gören Yaşlı Efendi koşarak oradan uzaklaştı.

İşte köleler özgürlüklerine böyle kavuştu.

KURNAZ ÇOCUK

Aşağıdaki hikâye 1920'lerde Kentucky'li Tom Dixon Amca tarafından anlatılmıştır. Hikâyeyi derleyen Marie Campbell, Tom Amca'nın güzel sesini ve anlatış tarzını ne kadar çok sevdiğini yazar. Bu hikâye kesinlikle Jack hikâyeleri ile bağlantılıdır, ama dikkat ederseniz burada Eski Dünya'ya ait özellikler görülmez.

Şimdi anlatmaya başlayacağım şey tam olarak bir hikâye değil. Daha çok, bir çiftçinin yanında çalışan bir çocuğun yapıp ettikleriyle ilgili. ilk bakışta aptalca gibi gözüken, ama aslında zekice tasarlanmış bir teklifle çiftçiye haddini bildiren bir çocuk bu. Çocuğun iki ağabeyi çiftçi tarafından bir yıl, bir günlüğüne tutulmuştu. Oğlanlar eve döndüklerinde bahçede ve mısır tarlalarında köle gibi çalışmaktan perişan düşmüşlerdi. Üstelik ceplerinde beş kuruş da yoktu; çiftçi allem edip kallem edip beş para vermeden göndermişti onları.

Bizim küçük oğlan bunları öğrendiğinde deliye döndü. "O çiftçiye gösteririm ben," dedi. "Paranızı ondan alacağım

ve ona öyle bir oyun oynayacağım ki bir daha işçilerin hakkını gasp etmeye tövbe edecek."

Gidip çiftçinin yanında işe girdi. Ama önce onunla sıkı bir pazarlık yaptı. Dedi ki: "Bir yıllık çalışmam karşılığı bana yirmi dolar ödeyeceksin. Bir de şu var: Yapabileceğim bir işi yapmadığım takdirde bir aylık ücretimden olmayı kabul ediyorum. Ama bana söylenen bir işi yapmaktan alıkonursam eğer, bana fazladan bir aylık ücret vereceksin."

Çiftçi kabul etti, bu pazarlıktan kendisinin kazançlı çıkacağını düşünüyordu.

İlk gün çocuk çalıştı, yiyecek fazla bir şeyi yoktu. O da bir şeyler çalıp çırpıştırdı, açlığını yatıştırdı.

Ertesi gün kahvaltı diye önüne o kadar az şey konmuştu ki, bir lokmada hepsini bitirdi ve öğlen yemeğini de istedi. O da yetmeyince akşam yemeğini de isteyip afiyetle yedi. Ardından dışarıya çıkıp çiftçiye sordu, "Akşam yemeğinden sonra işçilerinden ne yapmalarını istersin?"

Çiftçi cevap verdi, "Gidip yatmalarını isterim."

Çocuk yatağına gidip bütün gün uzandı, önceki gün köle gibi çalıştığı için çok yorulmuştu, iyice dinlendi. Onun çalışmadığını fark eden çiftçi arayıp taradı, en sonunda çocuğu yatağında buldu.

Çocuğu yataktan kaldıran çiftçi anlaşmalarına göre ona fazladan bir aylık ücret verdi, çünkü çiftçi çocuğa gidip yatmasını söylemiş, sonra gelip yataktan kaldırmıştı.

Bundan sonraki gün, çiftçi, çocuğa yaşlı benekli ineği mısır tarlalarından uzak tutmasını söyledi. Diğer inekler, koyunlar ve domuzlar yeni gövermekte olan mısırların arasında gezinip dururken çocuk tüm sabah başka hiçbir iş yapmadan Yaşlı Benekli'yi gözetledi, onun mısır tarlasına girmesini engelledi.

Mısır tarlasının tarumar olduğunu gören çiftçi telaşla çocuğa seslendi: "Yaşlı Benekli'yle ilgilenmeyi bırak, çabuk diğer hayvanları tarladan sürüp çıkar!" dedi.

Çocuk Yaşlı Benekli'yi bir süreliğine yalnız bıraktı ve diğer hayvanları tarladan çıkardı. Yapması söylenen işten alıkonduğu için gene fazladan bir aylık ücret aldı.

Başka bir gün çiftçi çocuğa bataklık bir yerden geçen bir patika yapmasını istedi. Çocuk, "Dağdan geçen patikayı kim yaptı?" diye sordu.

Çiftçi, "Dağdan geçen patikayı oradan gelip giden koyunlar yaptı," diye cevapladı.

Çocuk cebinden bıçağını çıkarıp keskinleştirdi ve koyunların ayaklarını kesmeye başladı, bir yandan da şöyle diyordu: "Koyunlar ayaklarıyla dağdan geçen bir patika yapabildiğine göre, bataklık bir bölgede de yapabilirler. Tek yapmam gereken tüm koyunların ayaklarını kesmek ve bu ayakları bataklık yerlere serpiştirmek, çamurlu yolu taşla doldurur gibi." Çiftçi onu bu işten alıkoydu ve bu da yine fazladan bir aylık ücret anlamına geliyordu.

İşler bir süre böyle devam etti, çocuk her gün fazladan bir aylık ücret kazanıyordu. Çiftçi daha fazla dayanamadı ve çocuğa işten çıkarıldığını söyledi. Çocuk da işi bırakmayacağını söyledi, ama çiftçi yalvarıyordu. Bir süre sonra çocuk, eğer çiftçi kardeşlerinin ücretlerini öderse eve gitmeye razı oldu. Çiftçi kardeşlerinin hakkı olan parayı da ödedi ve şöyle dedi: "Şimdi işten kovuldun. Artık benim hesabıma çalışmayı bırakıp evine git."

"Bu da fazladan bir aylık ücret demek," dedi çocuk. "Beni sana çalışmam için işe aldın, ama şimdi yapmamı söylediğin işten alıkoyuyorsun."

Çiftçi çaresiz bir aylık ücret daha ödemek zorunda kaldı.

JEAN SOTTE VE BİLMECE

Bilmeceler hikâyelerde akıllıları aptallardan ayırmak için sık sık kullanılırlar. Sözlü gelenek yoluyla günümüze ulaşan en eski bilmecelerden biri Sphinx tarafından Oedipus'a sorulmuştur: "Sabahları dört ayak, öğlen iki ayak, geceye ise üç ayak üzerinde yürüyen şey nedir?" Aynı soru bizim Jean Sotte hikâyemizde de vardır. Ancak burada, budala kahramanımız mantıklı olanla aptalca olan arasındaki ayrımı bulandırmayı başarır. Tamamen Avrupa kaynaklı bu hikâye, Creole lehçesinde anlatılmış ve eski kölelerden dinlenmiştir. Daha sonra halkbilimci Alcée Fortier tarafından dilimize kazandırılmıştır.

Bir zamanlar bir adam vardı, öylesine aptaldı ki, herkes onu Jean Sotte diye çağırırdı. O kadar saftı ki, herkes onunla dalga geçerdi. Lambayı gündüz yakar, akşam kapatır, hava çok kararınca yanına şemsiye alırdı. Yazın kalın bir paltoyla dolaşır, kışınsa neredeyse çıplak gezerdi. Kısacası her şeyi herkesin yaptığının tam tersine yapardı. İnsanları kandırmaktan hoşlanan Kral Bangon, Jean Sotte'un yapıp ettikleri hakkında pek çok şey duymuştu. "Dostlarımı şöy-

le bir eğlendireyim," diye düşündü. Gidip Jean Sotte'u getirmeleri için adamlarına emir verdi. Jean, kralın huzuruna geldiğinde herkes gülmeye başladı, çünkü çok budala görünüyordu. Kral ona sayı saymasını bilip bilmediğini sordu. Jean yumurtaları nasıl sayması gerektiğini bildiğini söyledi, daha dün dört yumurta ile iki yumurta bulmuştu. "Toplam ne kadar eder?" diye sordu kral. Jean gidip yumurtaları saydı, döndüğünde gene dört ile iki dedi.

"Doğru," dedi kral, "fakat, söylesene Jean Sotte, Compair Lapin'in senin baban olduğunu söylüyorlar, doğru mu bu?"

"Evet, doğru."

"Hayır, hayır," dedi orada bulunanlardan biri, "bence o Compair Bouki."

"Evet, evet," dedi Jean Sotte, "o da aynı kişi."

"Hayır, hayır," dedi yaşlı bir kadın, "senin babanın adı Renard."

"Evet," dedi Jean Sotte, "hepsi de, hepsi de benim babamdır. Her biri önümden geçerken şöyle der: 'Günaydın evlat.' Ben de hepsinin babam olduğuna inanırım."

Herkes Jean Sotte'un söylediklerine güldü, ardından kral şöyle dedi: "Jean Sotte, yarın sabah bana bir şişe boğa sütü getirmeni istiyorum senden. Hasta kızıma ilaç yapmak için, sırtında bir ağrı var da."

"Tamam," dedi Jean Sotte, "yarın sabah erkenden getiririm."

Sonra Kral Bangon şöyle dedi:

"Bir ay sonra, Nisanın birinde, geleceksin. Bir bilmecemi çözmeni istiyorum. Eğer bilirsen, sana kızımı vereceğim, fakat üç kez dener ve bilemezsen, cellâdım kafanı uçurur."

"Tamam," dedi Jean Sotte, "kabul." Ardından çıkıp gitti, sanki boğa sütünü hemen getirecekmiş gibi.

Eve vardığında olanların hepsini annesine anlattı. Yaşlı kadın ağlamaya başladı, hiç kimse kadıncağızı avutamadı; oğlu ne kadar aptal olursa olsun tek çocuğu olduğu için severdi onu. Oğluna bir daha kralın yanına gitmeyi yasakladı, onu kulübeye bağlamakla, hapse attırmakla tehdit etti. Jean Sotte annesine aldırmadı ve gün ağarmadan omzunda baltası, yola koyuldu. Kısa sürede kralın sarayına ulaştı ve kapının önündeki heybetli bir meşe ağacına tırmandı. *Tak, tak, tak* diye baltasıyla dalları kesmeye başladı, böylece saraydaki herkesi uyandırdı. Kralın uşaklarından biri ne olup bittiğini anlamak için dışarıya çıktı. Jean Sotte'u ağacın tepesinde gördüğünde, "Orada ne işin var? Seni aptal, herkesi rahatsız ediyorsun!" diye bağırdı.

"Seni ilgilendirmez," dedi Jean Sotte. "Sen bu sarayın köpeği misin? Efendin Kral Bargon geldiğinde, burada ne yaptığımı ancak ona söylerim."

Kral dışarıya çıktı ve Jean Sotte'a orada ne yaptığını sordu. Önceki gün ikiz doğuran babasına çay yapmak için ağacın kabuğunu soyduğunu söyledi krala.

"Ne!" dedi kral, "sen beni ne sanıyorsun Jean Sotte? Bir adamın çocuk doğurduğu nerede görülmüş? Benimle eğlenmeye nasıl cüret edersin?."

"Peki, sen dün niçin gidip boğadan süt sağmamı istedin benden? Sen haklıysan ben de haklıyım."

Kral cevap verdi: "Görüyorum ki o kadar da aptal değilsin. Mutfağa git de sana kahvaltını versinler. Nisan'ın birinde gelmeyi de unutma, görelim bakalım, hangimiz Nisan bir yapacağız."

Nisan'ın birinde Jean Sotte atına bindi ve annesine görünmeden evden ayrıldı. Hilebaz ve kötü kalpli Compair Bouki etrafındakilere söyle dedi: "Jean Sotte'un gitmesini engellemeliyim, çünkü o kadar aptal ki, kellesini uçurup atını alacaklarını biliyorum. Atını ben alıp, bu işten kâr etsem daha iyi. Bir şey söylemeyin, ne yapacağımı göreceksiniz."

Zehirli keklerle dolu büyük bir sepet alıp Jean Sotte'un geçeceği köprünün üzerine koydu. "Bu keklerden yerse ölür, ben de atını alırım," dedi.

Bouki, Jean Sotte'un açgözlü olduğunu ve kesinlikle keklerden birini yiyeceğini biliyordu. Compair Lapin Jean Sotte'u severdi, çünkü bir gün bir tuzağa yakalandığında onu Jean Sotte kurtarmıştı. Bunu unutmamıştı ve kendi kendine şöyle dedi: "Zavallıcığı kurtarmalıyım." Böylece gün ağarmadan Jean Sotte'un yolu üzerinde beklemeye koyuldu. Onu gördüğünde şöyle dedi; "Jean Sotte, sana

borcumu ödemeye geldim, beni dinle: yolunun üzerindeki hiçbir şeyi yiyip içme, açlık ve susuzluktan ölsen bile. Ve kral bilmecesini sorduğunda sana söyleyeceğim cevabı ver. Yaklaş, kimsenin duymasını istemiyorum."

Ardından Compair Lapin ne söylemesi gerektiğini fısıldadı. "Evet, evet, anladım," dedi Jean Sotte ve gülmeye başladı.

"Şimdi," dedi Lapin, Jean Sotte'ye, "kralın kızıyla evlendiğinde beni unutma, birlikte iyi işler yapabiliriz."

"Evet," dedi Jean Sotte, "seni unutmayacağım."

"Güzel, talihin açık olsun, gördüğün her şeye dikkat et, gözünü kulağını dört aç."

Jean Sotte oradan ayrıldı, az zaman sonra ırmağın üzerindeki köprüye ulaştı. Gördüğü ilk şey Compair Bouki'nin oraya bıraktığı kek dolu sepet oldu. Çok güzel kokuyor, insanın ağzını sulandırıyorlardı. Jean Sotte elini uzatıp keklere dokundu, hatta birini neredeyse ısıracaktı ki... Compair Lapin'in sözlerini hatırladı. Bir an durup kendi kendine, "Bakalım atıma bir şey olacak mı?" dedi. Yarım düzine kek alıp atına verdi. Zavallı hayvan kekleri yer yemez hemen köprünün üzerine yığıldı kaldı. "Şuna bak," dedi Jean Sotte, "eğer tedbirli davranmasaydım atımın yerine ben ölmüş olacaktım. Ah, Compair Lapin haklıymış, neredeyse kendimi tutamayıp yiyecektim. Şimdi yürüyerek gitmek zorundayım."

Yola koyulmadan önce atını ırmağa attı. Zavallı hayvan akıntıda sürüklenirken, üzerine üç tane şahin kondu ve onu yemeye başladı. Jean Sotte uzun zaman atına baktı, ta ki hayvan ırmakta uzaklaşıp görünmez olana kadar. "Compair Lapin bana söylemişti 'dinle, bak ve bir şey söyleme diye'; tamam, krala bir soru soracağım."

Jean Sotte kralın yanına geldiğinde hiç kimse bilmeceyi çözmeye çalışmıyordu, çünkü üç kez deneyen herkes kralın cellâdı tarafından öldürülmüştü. Elli adam öldürülmüştü o ana dek. Jean Sotte'u gören herkes şöyle diyordu: "İşte Jean Sotte, o da bilmeceyi çözmeyi deneyecek, öyle aptal ki kesinlikle kellesinden olacak. Ama bu kadar aptal olmak zaten ölmekten beter."

Jean Sotte'u gören kral gülmeye başladı, ona yaklaşmasını söyledi ve bilmecesini sordu: "Sabah erken saatte dört ayağı, öğle vakti iki ayağı, akşam ise üç ayağı üzerinde yürüyen şey nedir?"

"Eğer bilirsem bana kızını verecek misin?"

"Evet," dedi kral.

"Ah, bunu bilmeyecek ne var ki!"

"İyi ya, kafanı uçurmamı istemiyorsan haydi, söyle çabuk!"

Jean Sotte cevap verdi: İnsan çocukken dört ayağı üzerinde, büyüdüğünde iki ayağı üzerinde yürürdü, yaşlandığında ise bir bastona ihtiyaç duyar, böylece üç ayaklı olurdu.

Hepsinin ağzı açık kalmıştı, öyle çok şaşırmışlardı ki.

"Bildin," dedi kral, "kızım senindir. Şimdi, isteyen bana bir şey sorsun, çünkü ben dünyadaki her şeyi bilirim. Eğer bilemezsem o kişiye krallığımı ve tüm servetimi bağışlayacağım."

Jean Sotte krala seslendi: "Üç tane canlıyı taşıyıp onları besleyen bir ölü gördüm. Bu leş toprağa değmiyordu ve gökyüzünde de değildi. Bana ne olduğunu söyle, yoksa krallığını ve servetini alırım."

Kral Bangon tahmin etmeye çalıştı, onu dedi, bunu dedi, binlerce şey söyledi, ama sonunda pes etti. Bunun üzerine Jean Sotte, "Atım bir köprünün üzerinde öldü, onu ırmağa attım, üzerine üç şahin kondu ve akıntıda sürüklenirken onu yemeye başladılar. Toprağa değmiyorlardı ama gökyüzünde de değillerdi," dedi.

Orada bulunanlar Jean Sotte'un herkesten daha zeki olduğunu anladılar. Jean Sotte kralın kızıyla evlenip onun yerini aldı ve ülkeye hükmetti. Compair Lapin'i başkâhin olarak yanına aldı ve Compair Bouki'yi yaptığı hainlikten dolayı astırdı. Daha sonra Jean Sotte'un adını değiştirip ona Jean l'Esprit dediler.

KATİL SİVRİSİNEKLER

Sivrisineklere, Kuzey Amerika folklöründe her zaman rastlamak mümkündür, çünkü bu zararlılar ülkenin hemen hemen her bölgesinde görülmektedir. Louisiana'da kaydedilen ve tüm güney bölgesinde benzerleri bulunan bu hikâye, bu yaratıklara alışık olmayan yabancılarla eğlenmek için anlatılır.

Bir zamanlar O'Leary, O'Bleary ve O'Neary adında, ülkelerini terk edip Louisiana'ya yerleşmeye karar veren üç İrlandalı vardı. Zengin, kara delta toprağı ile geniş tarlalar hakkında pek çok şey duymuşlardı. İş bulabileceklerini, para biriktirebileceklerini ve çiftçiliğe başlayabileceklerini düşünüyorlardı. Şeker kamışı ve pamuk, fasulye ve pirinç yetiştireceklerdi, ama asla patates yetiştirmeyeceklerdi, patates yemekten bıkmışlardı. O'Leary, O'Bleary ve O'Neary, New Orleans'a giden bir gemiye bindiler. Denizde birkaç hafta geçirdikten sonra sonunda Louisiana'ya vardılar. Gemiden indiler ve kendileri için ne bulabileceklerine bakmak üzere etrafta gezinmeye başladılar.

Ekip biçebilecekleri bir tarla bulma umuduyla ırmağa doğru yürüdüler. Çok geçmeden ırmak yatağının ortasında kaybolmuşlardı. Görebildikleri her yerde yalnızca bataklık ormanları vardı. Sarmaşıklar yaşlı bir adamın sakalı gibi ağaçlardan sarkıyor, serviler budaklı dirsekler gibi suyun içinden yukarıya uzanıyordu. Timsahlar ısırmaya çalışıyor, pamuk ağızlı yılanlar tıslıyordu. Ama korkmuyorlardı, çünkü Louisiana'da yaşayan garip yaratıklardan haberdardılar: kedi bıyıklı, insan boyunda balıklar, *pichou* denilen ısıran dev kaplumbağalar, bir kadın gibi çığlık atan vaşaklar. Gerekli her şeyi bildiklerini düşünüyorlardı. Böylece bataklığın gittikçe daha çok içine doğru yürümeye devam ettiler.

Güneş alçalmaya başlamıştı, geceyi geçirmek için kamp kurmanın iyi bir fikir olacağına karar verdiler. Üstü kapalı, küçük, kuru bir yer bulup yerleştiler. Güneş battı ve karanlık çöktü. Üç İrlandalı öylesine yorgundu ki, vakit geçirmeden uykuya daldılar. Yüzlerinde ve kollarında uğultular ve ısırıklarla uyandıklarında daha yeni uykuya dalmışlardı. Kulaklarında yoğun, vızıltılı sesler çınlıyordu. Habire ısıran küçük hayvanların saldırısına uğramışlardı.

"Bu da nedir?" diye bağırdı O'Leary.

"Bilmiyorum, ama korkunç ısırıyorlar!" diye haykırdı O'Bleary.

"Göremiyorum," dedi O'Neary, "ama herhalde kanımızı emiyorlar!"

İrlandalılar tüm gece boyunca kendilerini tokatlayıp durdular ve küçük canavarlara lanet yağdırdılar. Sabah olduğunda gözleri kıpkırmızıydı ve derileri kaşıntılı kırmızı kabarıklıklarla doluydu. Kendilerini neredeyse canlı canlı yiyen yaratıkları sonunda görebildiler. Kana susamış bu küçük yaratıklara ne yapacaklarını bilemediler. Sivrisinekler hakkında o zamana kadar hiçbir şey duymamışlardı!

"Bu yaratıklar bizi öldürmeden önce buradan çıkmalıyız," dedi O'Leary. O'Bleary ve O'Neary de aynı fikirdeydi, bataklığın içinden bir an önce çıkmak üzere tabanları yağladılar.

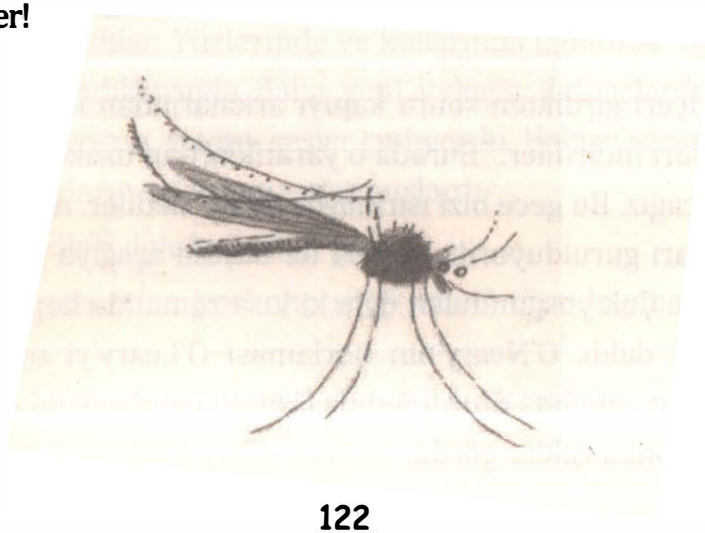
Üç arkadaşın nereye gittikleri hakkında bir fikirleri yoktu. Başladıkları yere, doğruca ırmağa geri döndüler. Bir daire çizerek yürüyorlardı. Tam tersi yöne döndüler ve güneş batana dek yürüdüler. Önlerinde ırmak kenarına inşa edilmiş, küçük, terk edilmiş küçük bir kulübe çıktı. Burasının geceyi geçirmek için uygun bir yer olduğunu düşündüler.

İçeri girdikten sonra kapıyı arkalarından kapatıp panjurları indirdiler. "Burada o yaratıklardan uzakta, güvende olacağız. Bu gece bizi ısırmayacaklar," dediler. Açlıktan karınları gurulduyordu ve üçü de baştan aşağıya kaşınıyorlardı. Çok yorgundular, öyle ki kısa zamanda hepsi de uykuya daldı. O'Neary'nin horlaması O'Leary'yi uyandırdı. Kalkıp yatağına oturduğunda odanın içinde vızıldayan, yanıp sönen ışıklar gördü.

"Uyanın arkadaşlar!" diye bağırdı. "Kan emici şeytanlar geri gelmişler!" Diğerleri de titreyerek uyandılar. "Bizi kesinlikle öldürecekler!" diye çığlık attı O'Neary. "Aman Tanrım!" diye bağırdı O'Bleary. "Bakın! Bizi kuruyana kadar emebilmek için fenerlerini de getirmişler. Kaçın çocuklar! Aaaaaahhhhh!"

Birbirlerini çiğnercesine kapıya koştular, o şiddetle kapıyı kırıp dışarıya kendilerini dar attılar. Kulübedeki yanıp sönen, vızıldayan ışıkların zararsız ateşböcekleri olduklarını bilmiyorlardı.

O'Leary, O'Bleary ve O'Neary New Orleans'a kadar hiç durmadan koştular, orada buldukları ilk gemiye binip İrlanda'ya deri döndüler. O günden sonra her yemekte patates yeseler de bundan hiç şikâyetçi olmadılar. Çünkü memleketlerinde en azından şu uğuldayan, iğne-burunlu, fener taşıyan, kan emici, katil sivrisineklerden uzakta ve güvendeydiler!

GEZGİN SATICI İLE HANCI

Aldatma ve aptallık üzerine olan bu hikâyede iki ünlü Amerikalı karakter bir araya gelmiştir. Gezgin satıcı Kuzeydoğu Amerika'ya ait hikâyelerde müşterilerini kandırmak için yapmadığını bırakmayan akıllı bir pazarlıkçı olarak sık sık ortaya çıkar. On dokuzuncu yüzyıl Pennsylvania kültüründe fıkralara konu olan Hollandalı'yı aldatmak onun için çocuk oyuncağıdır.

Atları ve kafasındaki bir sürü düşünceyle batıya doğru yol almakta olan bir satıcı, şiddetli yağış sebebiyle yaklaşık bir haftasını bir Hollandalıya ait handa geçirmek zorunda kalmıştı. Yağmur yolları mahvetmiş, dereler taşımıştı.

Günlerce handa yiyip içip, uyuduktan ve Hollandalı hancıdan iyi hizmet gördükten sonra, satıcı, atlarının yola çıkmak için hazırlanmasını istedi.

Sonunda hancıya sordu: "Borcum ne kadar?" Günlük bir doların yeterli olacağını düşünen, ama adamın sürekli müşteri olmadığını hesaba katan Hollandalı cevap olarak, "10 dolar," dedi.

Satıcı, "Belki de sana borcumu dönüş yolunda ödesem daha iyi olur," dedi. "O zaman 20 dolar veririm. Böylece daha çok satış yapmaya vaktim olur, mallarımı satınca da daha çok nakit param olur." Ama Hollandalı şüphelenmişti, bu yüzden de nakit parasının o anda ödenmesi konusunda ısrarcı davrandı.

Satıcı 10 doları ödedi. Hollandalı bu işten kazançlı çıktığını düşünüyordu. Genelde yaptığı gibi satıcıya da neredeyse iki katı fazla para ödettiğini bildiğinden şöyle bir teklifte bulundu: "Yola çıkmadan hancının yolcuya bir içki ısmarlaması gelenektir." "Tamam," diye cevap verdi satıcı, çünkü bu bir satıcının reddedemeyeceği bir gelenekti.

Hancı satıcının eline bir kupa elma şarabı tutuşturunca satıcı, "Bu içkiyi şu yeni keşfedilen gizli şarap yapma yöntemiyle harika bir şaraba dönüştürebilirsin," dedi. Bunun üzerine Hollandalı, "Eğer elma şarabını kaliteli bir şaraba dönüştürebilirsem zengin olurum, insanlar buraya doluşur," diye düşündü.

Hollandalı satıcıya, "Bana bunun nasıl yapılacağını anlat," dedi. Satıcı da, "Bu yeni ve çok değerli bir yöntem," diye anlatmaya başladı. "Sana şimdilik 10 dolara mal olur; döndüğümde eğer elma şarabı iyi şaraba dönüşmüşse, bana fazladan 50 dolar ödersin, anlaştık mı?"

Anlaşma yapıldıktan sonra Hollandalı ve satıcı mahzene indiler. Satıcı bir matkap isteyip elma şarabının fıçısına bir delik açtı ve Hollandalıya bu deliği parmağıyla kapatması-

nı, fıçının bir başka yerinde açtığı deliği de uzanıp diğer eliyle bastırmasını söyledi.

"Ben gidip arabamdan fıçı tapalarını getirene kadar böyle dur," diyerek Hollandalıyı o vaziyette bıraktı. Sonra da arabasına atlayıp oradan hızla uzaklaştı.

FABIANO İLE REYES

Kuzey Amerika'da İspanyol asıllı toplulukların yaşadığı Güneybatı'da anlatılan bu dramatik hikâyenin kökleri Ortaçağ Avrupa'sına ait romantik peri masallarına uzanmaktadır. İspanyol asıllı modern toplulukların Avrupalı atalarının yolları Amerika'nın güneybatısındaki Kızılderililer ile kesiştiği için, soyluluk nosyonu korunmakla birlikte, "Fabiano ve Reyes" gibi hikâyelerde daha çok yerel özellikler göze çarpmaktadır. Eski ve Yeni Dünyaların karışımı bu olağanüstü aşk hikâyesi bir uyarı niteliği de taşımaktadır.

Bir zamanlar çok iyi arkadaş olan iki kral vardı, tabii onlara eş olan iki de kraliçe... Kraliçelerden biri ilk çocuğunu doğurduğunda komşu kral ve kraliçeden vaftiz annesi ve babası olmaları istendi. Onlar da bu erkek bebeğe Fabiano adını verdiler. İki yıl sonra diğer kraliçenin bir kızı oldu. Kraliçe ve kral da dostlarını kızın vaftiz anne ve babası olmak üzere davet ettiler. Onlar da gelip bebeğe Reyes adını koydular.

Fabiano ve Reyes kardeş gibi büyüdüler. Birbirlerine çok bağlandılar. Büyüdüklerinde birbirlerini ziyaret etme-

ye, bir hafta bir sarayda, diğer hafta öteki sarayda kalmaya başladılar. Okula başladıklarında Fabiano Reyes'e göz kulak oldu, çünkü onu kız kardeşi gibi seviyordu.

Fabiano büyüdüğünde o çevrede eşi benzeri görülmeyen yakışıklı bir adama dönüştü. Henüz on beş yaşındayken kız arkadaşlarına aşk mektupları yazmaya başladı. Tüm bu sırlarını sırdaşı Reyes'le paylaşıyordu. Kalbini kırdığı bir kızdan gelen mektubu Reyes'e gösterdiğinde şöyle derdi: "Sevgili Reyes, sadece güzel bir kız istiyorum. Çirkin bir kızla evleneceğime kör olurum daha iyi."

Bunun üzerine kendisini hiç de güzel bulmayan Reyes utançla başını öne eğer ve cevap verirdi: "Fabiano, bu dünyadaki en iyi yürekli ve en az senin kadar güzel bir kıza layıksın sen."

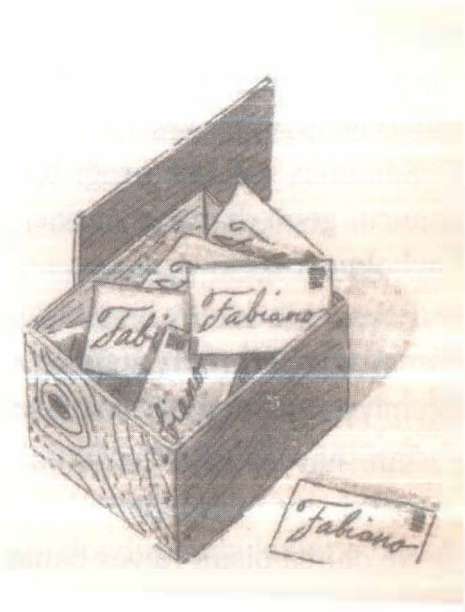
Günler geçti. Fabiano kızlarla arkadaşlık etmeye devam ediyor ve Reyes'e çirkin kızlardan hiç hoşlanmadığını anlatıp duruyordu. Okul bittiğinde eve geri dönüp eskiden olduğu gibi birbirlerini ziyaret etmeye devam ettiler: bir hafta bir sarayda, diğer hafta ötekinde.

O günlerde krallar genellikle saraylarında düzenledikleri büyük şölenlerle insanları eğlendirmekteydiler. Bu şölenlerde danslar, boğa güreşleri ve daha pek çok eğlence gerçekleştirilmekteydi. Her zaman olduğu gibi Fabiano ve Reyes yine bir aradaydılar. Fabiano dans etmek için kendine hep güzel kızları seçiyor ve onları Reyes'le tanıştırır-

ken can arkadaşına şöyle fısıldıyordu: "Çirkin bir kızla evleneceğime kör olurum daha iyi!"

Bir yaz, Fabiano' nun ailesinin sarayındaki eğlenceler sona erdiğinde, şölenler Reyes'in babasının sarayına taşındı. Reyes'in babası unutulmaz bir şölen yapmayı aklına koymuştu, bunun için denizlerin ötesinden şarkıcılar ve boğa güreşçileri getirtti.

Reyes'lerin sarayındaki bir baloda Fabiano Amerikalı güzel bir kızla tanıştı. Onu Reyes'e tanıştırırken, "Bak, sonunda sevgilimi buldum. Tam bana göre, değil mi?" diye sordu.

"Doğru," diye cevap verdi Reyes, "ayrıca, seninle evlenen kız dünyanın en iyi yürekli kızı olmalı."

Sonraki gece Fabiano, Reyes'in ipek elbisesi ve mücevherleri yerine basit keten bir elbise giydiğini gördü.

"Reyes!" diye seslendi Fabiano, "neden ipek elbiseni giymedin? Bu basit keten elbise dünyadaki tüm güzelliklere sahip zengin bir prensese yakışmıyor."

"Fabiano," diye cevap verdi Reyes, "benim gibi çirkin bir kız ipekli giysiler giymeyi hak etmiyor. Ben basit elbiseler giymeliyim."

"Amerikalı sevgilimle bir araya geldiğinde utanırım o zaman," dedi Fabiano, "çünkü o en güzel ipeklileri giyerken sen bu gösterişsiz keten elbisenin içinde olacaksın."

"Ah, o en iyisine layık," dedi Reyes, "çok güzel bir kız o. Ben çirkin olduğum için bunları hak etmiyorum, bu yüzden böyle basit giyinmem daha uygun olur."

Reyes'in babasının sarayındaki eğlencenin sona ereceği ertesi gece, davet edilen şarkıcılar gelmedi. Yeni sevgilisine gösteriş yapmak isteyen Fabiano tüm öğleden sonrasını onları beklemekle geçirdi, ama gelen giden olmadı.

Sonunda, sarayın uşağı bir notla çıkageldi: Bir fırtına sonucu gemi batmış, şarkıcılar denizin derinliklerinde kaybolmuştu.

Reyesi bir sıkıntı bastı: "Eğlence yapılamadığı için babamın misafirlerinin önünde mahcup duruma düşmesini istemiyorum," dedi. "Belki ben onların yerini alabilirim."

"Ah, hayır!" diye karşı çıktı Fabiano. "Senin gibi bir prensesin insanların önünde şarkı söylemesi rezalet olur!"

Ne olursa olsun Reyes babasının hatırı için şarkı söylemeye karar verdi. Kız şarkı söylemeye başladığı anda bile Fabiano söylememesi gerektiği konusunda ısrar ediyordu. Kendisi gibi yakışıklı bir adamın basit ve sıradan bir şarkıcı ile görünmesinin doğru olmayacağını söylüyordu.

Fakat Reyes şarkısını söylerken Fabiano'nun ağzı bir karış açık kaldı. Ömründe hiç bu kadar güzel bir ses duymamıştı. Reyes'e öylesine âşık olmuştu ki, ne yapacağını bilemedi. Reyes şarkısını bitirdiğinde Fabiano kızın yanına koşup sesinin güzelliğinden bahsetmeye başladı, fakat

Reyes ona çirkin bir kız olduğunu ve ilgisine değer olmadığını hatırlattı.

O gece şenlikler sona erdiğinde Fabiano Reyes'ten ayrılmaya dayanamadı. Ona sırılsıklam âşık olmuştu. Ertesi gün anne babasından gidip Reyes'i kendisiyle evlenmeye ikna etmelerini istedi. Kral ve kraliçe bunu duyduklarında çok sevindiler.

Ama Reyes, o zamanın geleneklerine göre, bir balkabağı göndererek bu teklifi reddetti. Ayrıca Fabiano'ya onun gibi bir adamı hak etmediğini yazan bir mektup gönderdi. Ona çirkin kızlarla alay ettiğini hatırlattı, kendisi güzel değildi ve onun kör olmasını istemediği için bir başkası ile evlenmesi gerektiğini bildirdi. Fabiano bir ay bekledi ama sonra sabırsızlanıp Reyes'e bir arkadaşını gönderdi ve evlenme teklifini yineledi. Arkadaşı Reyes'e gitti, fakat Reyes ona kibri sebebiyle Fabiano ile evlenmesinin imkânsız olduğunu açıkladı. Doğruydu, Fabiano'yu seviyordu, ama evlenmeleri imkânsızdı.

Fabiano Reyes'in cevabını duyduğunda kalbine bir ağrı saplandı. Aşkını unutmaya çalışmak için ailesini terk etti ve yabancı bir ülkeye gitti. Ama Reyes'i unutamadı ve ona her hafta aşkını anlatan mektuplar yazdı.

Bir öğleden sonra Fabiano ava çıktı. Bir tavşana nişan aldı ve tetiğe bastı. Tüfeğinin patlamasıyla birlikte barut alev aldı ve gözlerini yaktı: kör olmuştu! Daha da kötüsü, Fabiano kazanın ardından tam iyileşmek üzereyken annesi ile babası öldü. Kısa bir süre sonra da Reyes'in anne ve babasının öldüğü haberini aldı.

Fabiano eve döndüğünde kendisini yapayalnız hissetti. Reyes'e yazdığı ama göndermediği tüm mektupları küçük bir kutuda saklamıştı, ama şimdi kör olduğu için artık onları okuyamıyordu. Şimdi tek dostu, ziyaretine gelen bir arkadaşıydı. Arkadaşı Fabiano'nun yalnız ve kör olduğu için çok mutsuz olduğunu gördü. Bir öğleden sonra Fabiano'yu ziyaret ettiğinde arkadaşı Reyes'den bahsetti.

"Reyes seni görmeye geldi mi?" diye sordu.

"Hayır," diye cevap verdi Fabiano, "ona söylediklerim yüzünden beni görmeye gelmiyor, artık onsuz öleceğimi biliyorum. Reyes onu gerçekten sevdiğimi ve benim hayattaki tek ümit ışığım olduğunu bilmiyor."

Bunun üzerine Fabaino'nun arkadaşı Reyes'i görmeye gitti, kız da Fabiano'nun nasıl olduğunu sordu.

"Bildiğin gibi eve döndü ve gözleri görmüyor. Ama sen ne kadar katı kalpli bir kız olmalısın ki, birlikte büyüdüğünüzü, onun en yakın arkadaşı olduğunu unutmuş görünüyorsun."

"Yanılıyorsunuz bayım," diye cevap verdi Reyes, "Fabiano'ya aşkım ölümle bile son bulmaz."

"Bunu bilmiyor," dedi Fabiano'nun arkadaşı. "Onu sevmediğini düşünüyor. Yaşamı çok zor. Kör olduğu için hizmetçileri onunla ilgilenmiyor, ancak canları istediğinde yemek veriyorlar ona. Yemeklerini çok kötü hazırlıyor ve onu önemsemiyorlar. Ona bakacak biri gerek. Hemşiresi olmak ister misin?"

"Bir şartla Fabiano'nun hemşiresi olurum," diye cevap verdi Reyes. "Hemşiresinin ben olduğumu söylemeyeceği-

nize yemin edeceksiniz. Hâlâ bana yalnızca şarkı söylediğim için âşık olduğuna inanıyorum. Belki bu şekilde beni gerçekten sevip sevmediğini anlarım."

"Ona hiçbir şey anlatmayacağına yemin ederim," dedi Fabiano'nun arkadaşı, "aşkının gerçek olup olmadığını kendi gözlerinle görebilirsin."

Arkadaşı Fabiano'nun yanına geri döndü ve onun bakımını üstlenmesi için bir hemşire getirip getiremeyeceğini sordu. "Olur," dedi Fabiano, "fakat bana okuması yazması olan, benimle ilgilenip yemediğimi yedirecek bir hemşire getir."

Bunun üzerine Fabiano'nun arkadaşı Reyes'i Fabiano'nun sarayına getirdi. Reyes Fabiano'yu tekrar gördüğü için öylesine mutlu oldu ki, başını çevirip gizlice ağladı. Sonra dikkatle banyosunu hazırladı ve yıkadıktan sonra ona bir prense yakışacak giysiler giydirdi. O günden sonra ona hep özenle baktı, çünkü onu çok seviyordu.

Reyes orada bir ay geçirdikten sonra bir gün Fabiano ondan bir şey istedi.

"Hemşire," dedi, "sır tutabilir misin?"

"Sanırım tutabilirim, " diye cevap verdi Reyes.

"Öyleyse yatak odamın yanındaki mahzene git. Orada küçük bir kutu bulacaksın. Onu bana getir. Fakat unutma, bu sadece senin ve benim paylaştığımız bir sır olacak."

Reyes kutuyu getirdi ve Fabiano açtığında kendisine yazılmış aşk mektuplarını gördü. Fabiano ondan mektupları okumasını istedi. Reyes okumaya başlayınca Fabiano hüzünlendi ve gözleri yaşlarla doldu. Reyes de sessizce ağ-

lıyordu, fakat Fabiano onun yanaklarından süzülen yaşları göremiyordu.

Ertesi gün Fabiano'nun arkadaşı ziyarete geldiğinde Reyes'i mutfakta buldu. Gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olmuştu. Ne olduğunu sordu.

"Dün Fabiano'nun bana olan aşkının gerçek olduğunu anladım," dedi Reyes, "ve bana yazdığı bütün mektupları okudum, gece boyunca da ağladım."

"Ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Geçmişteki hataları bir yana bırakmalı ve Fabiano ile evlenmeliyim," diye cevap verdi Reyes. "Onu hep sevdim. Şimdi ise daha çok seviyor ve ona hep ben bakmak istiyorum."

Arkadaşı çok sevinmişti. Hemen Fabiano'ya gidip şöyle dedi: "Arkadaşım, bence evlenmelisin. Önünde uzun ve güzel yıllar var, bu iyi yürekli kızla evlenmeyi düşünsen iyi edersin."

Fabiano içini çekti. "Kör bir adamı kim sever ki?" dedi. "Bana hemşirelik yapan kız çok iyi biri, ama kalbim yalnızca Reyes için çarpıyor."

"O zaman senin yerine gidip ona ben sorayım," dedi arkadaşı.

Fabiano başını olmaz anlamında salladı. "Beni genç ve yakışıklıyken reddetti. Şimdi körken neden istesin ki?"

"Yine de ona soracağım, seni sevip sevmediğini anlamış oluruz!" diye ısrar etti arkadaşı.

Bir an için Fabiano'nun kalbi umutla doldu. "Ah, eğer Reyes benimle evlenmeyi kabul ederse, sahip olduklarımın yarısını sana veririm arkadaşım!"

Böylece düğün hazırlıkları yapıldı, ertesi gün nikâh şahidi olarak Fabiano'nun arkadaşı ve eşi, Reyes'i Fabiano'ya getirdiler.

Kiliseye giderken Reyes'in kendisine bakan kız olduğunu hâlâ bilmeyen Fabiano, onu çağırıp düğün yemeği için bir yemek masası hazırlamasını istedi.

Ardından davetliler kiliseye geldiler ve Fabiano ile Reyes evlendiler. Geri döndüklerinde herkes çok mutlu ve heyecanlıydı. Fabiano gelip onlara hizmet etmesi için kızı çağırdı. İşte o zaman arkadaşı ona dönüp onca zaman kendisine sadakatle hizmet eden kızın Reyes'in ta kendisi olduğunu söyledi: "Kızı boşuna çağırma, çünkü o aslında Reyes. Tam yanında oturan gelin!"

Ardından Fabiano Reyes'i kollarına aldı ve sonunda bir kadının gerçek güzelliğinin ruhunda olduğunu anladı.

KARA KURBAĞASI

İşte size Kuzey Amerika aşk hikâyelerinde büyük rol oynayan, herkesçe iyi bilinen, bütünüyle Amerika'ya ait bir masal. Ozark dağlarında anlatılan bu hikâye hem "Kurbağa Prens" hem de "Güzel ve Çirkin" masallarıyla benzerlikler taşıyor.

Bir zamanlar güzel bir kız yolda yürüyordu. Birisinin şöyle dediğini duydu: "Selam çocuklar!" Etrafa bakındığında kimseyi göremedi, kaldırımda oturan küçük, yaşlıca bir kara kurbağasından başka.

Güzel kız yolda yürümeye devam etti. Ama yine birisinin şöyle dediğini duydu: "Bu gece işin var mı bebeğim?" Etrafa bakındığında görünürde şu kaldırımda oturan küçük, yaşlı kara kurbağasından başka hiç kimsenin olmadığını fark etti.

Güzel kız eğilip küçük, yaşlı kara kurbağasına baktı. "Konuşanın sen olmadığını biliyorum," dedi.

"Hayır, konuşan benim," dedi kara kurbağası. "Yakışıklı ve genç bir adamım aslında. Fakat yaşlı bir cadının yaptığı büyü yüzünden bir kara kurbağasına döndüm."

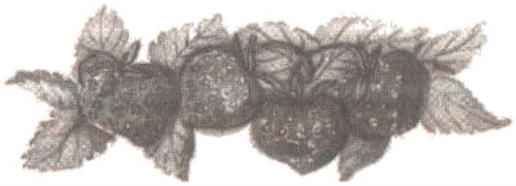
Bir süre düşünen güzel kız şöyle dedi: "Büyüyü bozmak için yapabileceğin hiçbir şey yok mu?"

Kara kurbağası yalnızca tek bir yolun olduğunu söyledi, bu da güzel bir kızın onu tüm bir gece yastığında uyutmasıydı. Güzel kız en azından bunu yaparak bu zavallı adama yardım edebileceğini düşündü. Böylece küçük, yaşlı kara kurbağasını eve götürdü, uyumadan önce yastığının üzerine koydu.

Ertesi sabah güzel kızı uyandırmaya gelen babası yatakta kızının yanında uyuyan yakışıklı, genç bir adam gördü. Güzel kız babasına küçük, yaşlı kara kurbağasından bahsetti, ona büyü yapan cadıdan ve olup biten her şeyden. Fakat emin olun, yaşlı adam bu hikâyeye sizin inandığınızdan daha çok inanmadı!

ÇİLEKLER

Hikâyeci Gayle Ross, anlattığı hikâyeler için çoğu kez yerli Cherokee mitlerini ve efsanelerini kaynak olarak kullanır. Bu eski ama enfes aşk hikâyesi "aşk meyvesi" ile ilgili bir yaratılış mitidir.

Uzun zaman önce, dünyanın henüz yeni kurulduğu günlerde, dünyanın ilk kadını ile ilk erkeği yaşardı. Karıkoca güzel güzel geçinip gidiyorlar, birbirlerini çok seviyorlardı.

Fakat bir gün tartıştılar. Sonradan hiçbirisi ne yüzünden tartıştıklarını hatırlayamasa da, birbirlerine söyledikleri sözler gittikçe can yakıcı oldu, ta ki kadın öfkeyle evi terk edip yürümeye başlayana kadar.

Adam evde tek başına oturdu. Ama zaman geçtikçe kendini yalnız hissetmeye başladı. Öfkesi geçmiş, yerini keder ve umutsuzluğa bırakmıştı, ağlamaya başladı.

Bir peri, adamın ağladığını duydu, ona acıdı. Gelip sordu: "Hey Adam, neden ağlıyorsun?"

Adam şöyle cevap verdi: "Karım beni terk etti."

Peri sordu: "Neden peki?"

Adam boynunu büküp hiçbir şey söylemedi.

Peri tekrar sordu: "Tartıştınız mı?"

Adam başını salladı.

"Onunla bir daha tartışacak mısın?"

"Hayır," dedi adam. Tek isteği, önceden olduğu gibi karısıyla huzur, mutluluk ve aşk içinde yaşamaktı.

"Karını gördüm," dedi Peri, "doğuya, doğan güneşe doğru yürüyordu."

Adam karısının peşinden gitti, fakat ona yetişemedi. Herkes kızgın bir kadının ne kadar hızlı yürüdüğünü bilir.

Sonunda Peri, "Ben önden gidip onu yavaşlatmaya çalışayım," dedi. Peri kadını buldu; adımları hızlı ve öfkeliydi kadının, bakışları ileriye sabitlenmişti. Kalbinde acı vardı.

Peri yol boyunca büyümüş yabanmersini çalıları gördü. Elini şöyle bir sallayıp çalıların çiçekler ve olgun meyvelerle dolmasını sağladı. Ama kadının bakışı hep aynıydı. Ne sağa ne sola bakıyordu, meyveler umrunda bile değildi. Adımları yavaşlamamıştı.

Peri tekrar elini salladı ve yol boyunca yetişmiş bütün çalılar çiçek ve meyvelerle doldu. Ama kadının bakışı yine değişmedi. Öfkesi ve acısından başka hiçbir şey görmüyor, adımlarını hiç yavaşlatmıyordu.

Peri tekrar elini salladı ve ormandaki ağaçların hepsi (şeftali, armut, elma, vişne) tek tek çiçekler ve meyvelerle dolup taştı. Fakat kadının gözleri yine de bir noktaya sabitlenmişti; hâlâ öfke ve acıdan başka bir şey duymuyordu. Adımları da yavaşlamamıştı.

Sonunda Peri şöyle düşündü: "Yepyeni bir meyve yaratayım; öyle bir meyve ki toprağa yakın yetişsin, yetişsin ki kadın hemen onu görüp öfkesini unutsun." Böyle deyip Peri yeniden elini salladı ve yol boyunca kalın, yeşil yapraklar bir halı gibi büyümeye başladı. Halının üzerinde minik, beyaz çiçekler belirdi ve her bir çiçek, rengi ve şekli insan kalbine benzeyen bir biçim almaya başladı.

Kadın yürüdükçe küçük çilekler ayakları altında ezildi; ortalığı çileklerin harika kokusu sarmıştı. Durup şöyle bir bakındı kadın ve çilekleri gördü. Bir tane koparıp yedi: Aşk kadar tatlıydı. Yavaşça yürümeye devam etti, bir yandan da meyveleri topluyordu. Bir çileğe daha uzanmak için eğildiğinde kocasının yaklaşmakta olduğunu gördü.

Kalbindeki öfke yok olmuş, yerini aşka bırakmıştı. Durup bekledi, kocasıyla birlikte çilek toplayıp yediler. Sonunda günlerini huzur, mutluluk ve sevgiyle geçirdikleri evlerine geri döndüler.

İşte dünyanın ilk çileklerinin kadın ile erkek arasındaki barışı sağlamasının öyküsü budur, bu sebepten dolayı hâlâ aşk meyvesi diye anılır.

PERİLİ EV

Masum dinleyiciyi korkutacak her şeyi barındıran klasik bir hayalet hikâyesi. Ayrıca sonunda herkesin layığını bulmasıyla adaletin yerine geleceğini bilmenin huzurunu yaşatıyor. "Perili Ev" Wise County, Virginia'da kaydedilmiş.

Bir zamanlar bir rahip bir evdeki huzursuz ruhu yatıştırıp yatıştıramayacağını görmeye gitti. Ev yaklaşık on yıldır periliydi. Pek çok insan orada bir gece geçirmeye çalışmış, ancak hepsi de eve musallat olan perinin gazabına uğramıştı.

Bu rahip de İncil'ini aldı ve eve gitti, içeriye girip ocağı ve lambayı yaktı. Oturup İncil'ini okumaya başladı. Gece yarısına yakın bodrumdan gelen bir ses duydu: Birisi ileri geri yürüyordu, bir ileri bir geri. Sonra boğuk boğuk sesler geldi. Ardından bir sürü gürültü ve boğuşma sesleri... Sonunda da sesler kesildi.

Yaşlı rahip İncil'ini yeniden eline aldı, ama tam okumaya başlayacaktı ki, bodrum merdivenlerini tırmanan ayak

sesleri duydu. Bodrumun kapısına bakarak beklemeye yuldu, ayak sesleri gittikçe yaklaşıyordu. Kapının nın çevrildiğini ve açılmaya başladığını görünce ayağa layıp bağırdı: "Ne istiyorsun?"

Kapı birden kapanıverdi, sesler kesilmişti. Rahip hafiften titriyordu, ama sonunda kendisini yatıştırdı, gene İncil'ini açıp bir süre okudu. Ardından ayağa kalktı ve kitabı sandalyenin üzerine bırakıp ocaktaki ateşi körüklemeye gitti.

O sırada peri yeniden yürümeye başladı: Tak!-tak!-tak! Bodrumun basamaklarından yukarıya çıkıyordu. Yaşlı rahip gözlerini kapıya dikmiş oturuyordu; kapı tokmağının döndüğünü gördü. Kapı açıldı. Genç bir kadın silüeti belirdi. Rahip bir kaç adım gerileyip yine sordu: "Kimsin? Ne istiyorsun?"

Peri bir an ne yapacağını bilmez gibi kıpırdandı, sonra birden yok oluverdi. Yaşlı rahip bekledi, bekledi ve sonunda artık hiç bir şey duymaz olunca gidip kapıyı kapattı. Tüm vücudu terliyor, titriyordu; fakat cesur bir adamdı. Sonuna kadar dayanacağını düşünüyordu. Sandalyesini kapıyı görebileceği şekilde yerleştirdi, oturup beklemeye başladı.

Perinin tekrar yürüdüğünü duyması uzun zaman almadı: Tak! tak! tak tak! Daha yakındaydı, gittikçe daha yakın: Tak! tak! Şimdi tam kapının arkasındaydı.

Rahip ayağa kalkıp İncil' ini önünde tuttu. Ardından kapının tokmağı yavaşça döndü ve kapı ardına kadar açıldı. Bu kez rahip sakince sordu: "Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına; kimsin ve ne istiyorsun?"

Peri odanın tam ortasına geldi, rahibe doğru yaklaştı ve onun cüppesinden tuttu. Yaklaşık yirmi yaşlarında genç bir kadındı. Yer yer dökülmüş saçaları karmakarışıktı, yüzünün etleri lime lime olmuştu. Rahip kadının yüz kemiklerini ve dişlerinin bir kısmını görebiliyordu. Gözleri yerinde değildi ama, göz boşluklarında bir çeşit mavi ışık parlıyordu. Burnu da yoktu.

Birden konuşmaya başladı. Sesi sanki esen rüzgârda titrer gibiydi. Sevgilisinin kendisini para uğruna nasıl öldürdüğünü ve sonra bodruma gömdüğünü anlattı. Eğer rahip kemiklerini kazıp çıkaracak ve uygun biçimde gömecek olursa huzura kavuşacağını söyledi.

Sonra rahibe sol elinin küçük parmağını son boğumundan koparıp almasını ve bir sonraki kilise ayininde bağış tabağına koymasını söyledi; böylece onu kimin öldürdüğünü bulacaktı. Sonra da şöyle dedi: "Eğer tüm bunlardan

sonra buraya tekrar gelecek olursan, gecenin yarısında sesimi duyacaksın, sana paramın nerede saklı olduğunu söyleyeceğim, böylelikle onu kiliseye bağışlayabilirsin."

Peri sanki çok yorulmuş gibi hıçkırıklara boğuldu ve birden gözden kayboldu. Rahip kadının kemiklerini buldu, mezarlığa götürüp gömdü.

Ertesi Pazar rahip bağış tabağına kadının parmağını koydu. Adamın biri ona dokunur dokunmaz eline yapışıp kaldı. Adam korkuyla sıçradı ve elini o parmak parçasından kurtarmak için çırpındı durdu. Neredeyse çıldırmış gibi çığlıklar atmaya başladı. Sonunda işlediği cinayeti itiraf etti ve hemen hapse atıldı.

Adam asıldıktan sonra, rahip bir gece yarısı eve geri döndü. Perinin sesi ona ocağın altını kazmasını söyledi. Rahip de kazdı ve kocaman bir çuval dolusu para buldu. Perinin cüppesini tuttuğu yerdeki iz, kemikli parmakların kumaşta bıraktığı o yanık izi hiç geçmedi.

Dünya masalları seçkimizin bir bölüğüyle daha karşınızdayız.
Masal deyip de geçmemek gerektiğini erbabı bilir. İnsanların ortak deneyimlerinden damıtılmış kültür ürünleridir masallar: Evrensel ve zamansız... Eğlendirici olduğu kadar aydınlatıcı... Üstelik kimsenin mülkiyetinde de değil.
Büyük sanat yapıtları gibi zamanın sınamasından geçen tükenmez bu hazineyi çocuklarınızla birlikte okuyun, çocuk olmanın hazzını -yeniden- yaşayın!

DÜNYANIN DÖRT BUCAĞINDAN MASALLAR

- Çin Masalları
- Ortadoğu Masalları
- Hint Masalları
- Rus Masalları
- Latin Amerika Masalları
- Balkan Masalları
- Anadolu Efsaneleri
- İskoç Masalları
- Anadolu Masalları
- Doğu Avrupa Masalları
- Britanya'dan Masallar
- İskandinav Masalları
- Kuzey Amerika Masalları

dipnot yayınları
Selanik Caddesi 82/32 Kızılay - Ankara
Tel: (0 312) 419 29 32 Faks: (0 312) 419 25 32
dipnotkitabevi@yahoo.com